New Geopolitics Research
Bi-Quarterly Journal
E. ISSN: 3060-7140

Investigating the Role of International Media in Geopolitical Confrontation of the Islamic Republic of Iran and the United States of America (The West)

Davood Bahadori[1], **Ghulam Hasan Haidari**[2]✉, **Ezzatollh Ezzati**[3], and **Davood Hassan Abadi**[4]

1. PhD Student of Political Geography, Islamic Azad University, Garmsar, Iran.
2. Corresponding author, Associate Professor, Department of Political Geography, Islamic Azad University of Central Tehran, Tehran, Iran. Email: info@mahsabaz.com
3. Associate Professor, Department of Political Geography, Islamic Azad University of Science and Research Branch, Tehran, Iran.
4. Associate Professor, Geography Department, Islamic Azad University of Garmsar, Garmsar, Iran.

Article Info

Article type:
Research Paper

Article history:
Received: 1 March 2026
Received in revised form 17 April 2026
Accepted: 29 May 2026

Keywords:
Geopolitical Strategy,
Soft Power,
Media,
Geopolitical Confrontation,
American Strategy.

ABSTRACT

When we consider American geopolitics in structuralist studies, the main goal is studying the role of the American power in geopolitical and global rivalry. During World War II, the United States, unlike Hitler's Germany, has taken the geopolitical perspective of introversion and has sought to change its place from hegemonic geopolitics to the geopolitical management and the maintenance of the status quo in the world arrangements. In the third historical period, the United States of America took power in the unipolar world after the collapse of the Soviet Union. And so far, this country follows the dominant view of the party elite and the bureaucratic hierarchy in the American governing body. The dominant view is that taking advantage of the golden opportunity of the victory of the liberal democracy over fascism and communism, the United States of America can overcome political Islam as the last enemy of liberal democracy through soft domination tools with the approach of cultural power and American (media) attractions. At the present time, the Islamic Republic of Iran pursues the political Islam, inspired by the life-giving school of Islam, and strongly adheres to its identity and political values. This research has targeted the geopolitical confrontation between the United States and the Islamic Republic of Iran in the context of international media and seeks to answer this question: What are the priorities of these two countries with regard to the geopolitical strategies? In this study, the method involved the historical and documentary collection of fundamental positions taken by the US Presidents from the beginning of the Islamic Revolution (from Jimmy Carter to Joe Biden), BBC media, Radio Farda and other Western media and thoughts as well as the positions taken by the leaders of the Islamic Republic of Iran in the international media. The results of this study, using Shannon's entropy, show that the United States is pursuing its media strategies in support of libertarian movements in the context of the global media.

Cite this article: Bahadori, D.; Haidari, G.; Ezzati, E.; & Hassan Abadi, D. (2026). Investigating the Role of International Media in Geopolitical Confrontation of the Islamic Republic of Iran and the United States of America (The West). *New Geopolitics Research*, *3* (1), 191-215.

© The Author(s).

Publisher: Lorestan University.

DOI: https://doi.org/10.22034/nrpg.2026.2034240.1003

Introduction

The most important fact in the field of the world's geopolitical studies, which has been a barrier to American geopolitical goal, was the occurrence of the Islamic Revolution in February 1977, a factor that transformed both the geopolitical influence and the geographical space in which Iran played a key role. After the Islamic Revolution and the establishment of the type of governmental system called the Islamic Republic of Iran, the geopolitical goal of the Islamic power in the region was determined and a new model for the Islamic world was presented. Another strategy of exporting a revolution was the world that aroused the geopolitical and geostrategic sensitivities to the West to the extent that the slogan in the West addressed the destruction of the geopolitical structure. Within this discourse, the geopolitical concept of "studying the competition of powers over the world or the region using the facilities provided by the land" has formed.

Method

"This research utilizes a descriptive and analytical approach based on content analysis. It examines the views and positions of U.S. presidents and media, along with the leaders and national media of the Islamic Republic of Iran, incorporating the opinions of geopolitical experts. The study employs the Shannon entropy model to weight and prioritize the indicators. Characterized as descriptive-exploratory, the research relies on documentary methods and content analysis for data collection and examination. Additionally, a review of existing literature indicates that no previous study has addressed this specific topic."

Results

"This study investigates the role of international media within the geopolitical confrontation between the Islamic Republic of Iran and the United States. In the post-World War II era—and particularly during the Cold War—the international system experienced significant geostrategic transformations. The collapse of the bipolar order, concomitant with the emergence of a new international system characterized by a novel geometry, compelled a fundamental shift in the decision-making processes of primary actors within geopolitical arenas. Given that foreign policy formulation is traditionally a derivative of domestic decision-making architectures, this sphere has undergone minimal structural transformation in the United States; U.S. presidents, irrespective of partisan orientations, consistently prioritize the National Security Strategy (NSS) framework. This phenomenon, identified as 'strategic culture,' has facilitated the continuity of U.S. interventionist policies, thereby sustaining the objective of preserving American leadership within the global geopolitical landscape."

Conclusions

Based on the objectives and findings of this study, it can be concluded that within the global geopolitical landscape, the Islamic Republic of Iran acts as a primary obstacle to the United States. Through the adoption of its distinct geopolitical strategies, Iran has precipitated significant shifts in the U.S. geopolitical framework. Consequently, within its geopolitical strategy, the United States:

A) Taking into account its strategic culture and other determinants of its security policymaking, has delineated and pursued its confrontational stance based on the strategic positions of its presidents, centered on five key indicators: terrorism, human rights violations, the destruction of Israel, nuclear proliferation, and geopolitical containment. The U.S. posits that achieving these objectives is inextricably linked to the deployment of soft power and sophisticated media techniques.

Based on the mathematical modeling and quantitative analysis conducted in this study, the following priorities were identified:

1. Media Experts and Think Tanks: 1st: Nuclear proliferation; 2nd: Terrorism; 3rd: Destruction of Israel; 4th: Human rights; 5th: Containment.
2. U.S. Presidents: 1st: Terrorism; 2nd: Containment; 3rd: Nuclear proliferation; 4th: Destruction of Israel; 5th: Human rights.

B) The Islamic Republic of Iran, by analyzing U.S. security policymaking within the international system and recognizing the continuity of the foundational principles governing American perception, has formulated its own geopolitical countermeasures. Based on the mathematical modeling conducted, Iran's strategic priorities are determined as follows:

1st: Support for liberation movements; 2nd: Exporting the Revolution; 3rd: Anti-Zionism; 4th: Anti-Americanism; 5th: "Neither East, Nor West"; 6th: Umm al-Qura (Centrality of the Islamic world); 7th: Regionalism; 8th: Formation of a Unified Ummah (the Islamic nation)

Author Contributions

All authors contributed equally to the conceptualization of the article and writing of the original and subsequent drafts.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی
دوفصلنامه علمی
۷۱۴۰-۳۰۶۰: شاپا الکترونیکی

بررسی نقش رسانه‌های بین‌المللی در رویارویی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا (غرب)

داود بهادری [۱]، غلامحسن حیدری [۲]✉، عزت‌الله عزتی [۳]، و داود حسن‌آبادی [۴]

۱. دانشجوی دکترای جغرافیای سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران.
۲. نویسنده مسئول، دانشیار گروه جغرافیا، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران. رایانامه: info@mahsabaz.com
۳. دانشیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران.
۴. دانشیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گرمسار، گرمسار، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۲/۱۰
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۱/۲۸
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۳/۰۸

کلیدواژه‌ها:
استراتژی ژئوپلیتیکی،
قدرت نرم،
رسانه،
رویایی ژئوپلیتیکی،
استراتژی آمریکایی.

چکیده

هنگامی که در مطالعات و بررسی‌های ساختارگرایانه، ژئوپلیتیک آمریکایی را مورد توجه قرار می‌دهیم، مقصود از آن، نقش‌آفرینی‌های قدرت آمریکایی در برتری‌خواهی‌های ژئوپلیتیکی و جهانی است. در طول جنگ جهانی دوم، ایالات متحده آمریکا بر خلاف آلمان هیتلری، از دیدگاه ژئوپلیتیکی مبتنی بر درونگرایی برخوردار بود و تلاش کرد تا بعد از جنگ جهانی دوم، جای خود را از ژئوپلیتیک هژمونیک به مدیریت ژئوپلیتیک و حفظ وضع موجود در ترتیبات جهان تغییر دهد. در دوره سوم تاریخی، آمریکا پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، قدرت را در جهان تک‌قطبی به دست گرفت و تاکنون نیز دیدگاه مسلط در جامعه نخبگان حزبی و سلسله مراتب بروکراتیک را در هیات حاکمه آمریکا پیگیری می‌کند. دیدگاه مسلط آن است که آمریکا از فرصت طلایی تاریخی پیروزی لیبرال دموکراسی بر فاشیسم و کمونیسم می‌تواند بر اسلام سیاسی به عنوان آخرین دشمن لیبرال دموکراسی از طریق ابزارهای نرم سلطه با رویکرد قدرت فرهنگی و جاذبه‌های آمریکایی (رسانه‌ای) فائق شود. در برهه‌ی فعلی نیز جمهوری اسلامی ایران، اسلام سیاسی را با الهام از مکتب حیات‌بخش اسلام پیگیری، و بر ارزش‌های هویتی و سیاسی آن تاکید و پایبندی مطلق دارد. این پژوهش رویارویی ژئوپلیتیکی ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران را در بستر رسانه‌های بین‌المللی هدف‌گذاری کرده و درصدد است به این سوال پاسخ دهد اولویت استراتژی‌های ژئوپلیتیکی هر دو طرف در بستر رسانه، به ترتیب اولویت کدامند؟ در این تحقیق روش به کار رفته جمع‌آوری تاریخی و اسنادی مواضع بنیادین رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا از ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی (جیمی کارتر تا دوره جو بایدن)، رسانه‌های بی‌بی‌سی، رادیو فردا و سایر رسانه‌ها و اندیشکده‌های غربی و همچنین مواضع رهبران انقلاب اسلامی در رسانه‌های بین‌المللی ایرانی با شیوه تحلیل محتوا و وزن‌دهی به اهم مواضع آنها طبق استراتژی‌های ژئوپلیتیکی است. نتایج بررسی‌های این تحقیق با استفاده از مدل آنتروپی شانون نشان می‌دهد آمریکا در پیگیری استراتژی رسانه‌ای خود، اولویت اتهام ایران به تروریسم و جمهوری اسلامی ایران نیز استراتژی‌های رسانه‌ای حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش را در بستر رسانه های جهانی پیگیری می‌کنند.

استناد: بهادری، داود؛ حیدری، غلامحسن؛ عزتی، عزت‌الله؛ و حسن‌آبادی، داود (۱۴۰۵). بررسی نقش رسانه‌های بین‌المللی در رویارویی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا (غرب)، *پژوهش‌های نوین سیاست جغرافیایی*، ۳ (۱)، ۱۹۱-۲۱۵.

ناشر: دانشگاه لرستان

DOI: https://doi.org/10.22034/nrpg.2026.2034240.1003

مقدمه

ایالات متحده آمریکا در مسیر تحقق اهداف استراتژیکی خود، همواره از برخی الگوهای کلاسیک ژئوپلیتیکی الهام گرفته است. این اهداف از شکست آلمان در جنگ جهانی دوم آغاز شد و در ادامه، با بازگشت به نظریه ژئوپلیتیکی مکیندر درباره «هارتلند» و نیز توجه به دیدگاه‌های نیکولاس اسپایکمن درباره «ریملند» دنبال شد. دیدگاه‌هایی که بر مهار و موازنه قدرت‌های مستقر در هارتلند تأکید داشتند. افزون بر این، نظریه‌هایی مانند اثر دومینویی و الگوی ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژیک کوهن، که جهان را به دو حوزه بزرگ ژئواستراتژیک تقسیم می‌کند، در شکل‌گیری دیدگاه استراتژیک آمریکا نقش داشتند.

با پایان یافتن جنگ سرد و فروپاشی نظام دوقطبی، ایالات متحده تلاش کرد در چارچوب اندیشه «نظم نوین جهانی»، رویکرد جهانی‌گرایانه خود را بیش از پیش گسترش دهد. در این راستا، این کشور کوشید از طریق توسعه استراتژی ژئواکونومی، گسترش اقتصاد بازار آزاد، یکپارچه‌سازی ساختارهای اقتصادی و سیاسی، و نیز امنیتی‌سازی نظام بین‌الملل، نظم ژئوپلیتیکی تک‌قطبی مطلوب خود را محقق سازد. با این حال، موانع و چالش‌های پدیدآمده در این مسیر موجب شد این آرمان‌های ژئوپلیتیکی آمریکا به‌طور کامل تحقق نیابد.

مهم‌ترین واقعیت در رخداد مطالعات ژئوپلیتیکی جهان که به عنوان مانع فراروی ژئوپلیتیک آمریکایی خودنمایی کرده است، وقوع انقلاب اسلامی ایران در بهمن ۱۳۵۷، عاملی بود که هم حوزه نفوذ ژئوپلیتیکی و هم فضای جغرافیایی که ایران در آنها نقش اساسی داشت را دچار تحول و دگرگونی کرد. بعد از انقلاب اسلامی و تعیین نوع نظام حکومتی به نام «جمهوری اسلامی ایران»، هدف ژئوپلیتیکی مبنی بر قدرت اسلامی در منطقه و ارائه یک الگوی جدید برای جهان اسلام تعیین شد.

استراتژی دیگر صدور انقلاب در سطح جهان بود که حساسیت‌های ژئوپلیتیکی و ژئواستراتژی غرب را برانگیخت تا جایی که این شعار در غرب به عنوان تخریب ساختار ژئوپلیتیکی قلمداد شد.

بر اساس تحلیل‌های ارائه‌شده در کتاب دشمن خود را بشناس، تقابل ایالات متحده آمریکا با جمهوری اسلامی ایران صرفاً ناشی از اختلافات مقطعی در سیاست خارجی نیست، بلکه ریشه در تعارضات عمیق ایدئولوژیک، ژئوپلیتیکی و راهبردی دارد. از این منظر، شکل‌گیری نظام جمهوری اسلامی با ماهیتی استقلال‌طلبانه و ضدسلطه، چالشی جدی برای راهبردهای هژمونیک ایالات متحده در منطقه غرب آسیا به شمار می‌رود. در همین چارچوب، آمریکا برای محدودسازی قدرت و نفوذ منطقه‌ای ایران از مجموعه‌ای از ابزارهای سخت و نرم از جمله فشارهای سیاسی و دیپلماتیک، تحریم‌های اقتصادی، جنگ روانی و عملیات رسانه‌ای بهره گرفته است. به اعتقاد جزایری، این اقدامات در راستای مهار قدرت ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و جلوگیری از گسترش الگوی سیاسی و ایدئولوژیک آن در منطقه قابل تحلیل است (جزایری، ۱۳۸۲: ۴۵).

در این میان، مجموعه تعارض‌ها و تقابل‌های یادشده به‌تدریج به مبنای راهبردی قدرت‌های اثرگذار در نظام بین‌الملل تبدیل شد. ایالات متحده آمریکا در آغاز قرن بیست و یکم، با طرح ایده «نظم نوین جهانی»، تلاش گسترده‌ای را برای هدایت و کنترل سازوکارهای اقتصاد بازار آزاد در سطح جهانی آغاز کرد. این کشور در چارچوب چنین رویکردی کوشید علاوه بر تثبیت برتری اقتصادی خود، نفوذ سیاسی و راهبردی خویش را نیز در مناطق مختلف جهان گسترش دهد و از این طریق جایگاه هژمونیک خود را در نظام بین‌الملل تحکیم بخشد.

در مقابل، جمهوری اسلامی ایران با تکیه بر اندیشه اسلام سیاسی و بر مبنای اصولی چون نفی ظلم، حاکمیت ارزش‌های اسلامی در جامعه، عدالت‌خواهی و مقابله با تبعیض، تلاش کرده است نوعی الگوی مقاومت در برابر سلطه‌طلبی و تمامیت‌خواهی قدرت‌های بزرگ، به‌ویژه ایالات متحده آمریکا، ارائه دهد. از این منظر، جمهوری اسلامی ایران می‌کوشد در برابر گسترش نفوذ آمریکا در عرصه‌های ژئواستراتژیک و ژئوپلیتیکی ایستادگی کرده و با تقویت ظرفیت‌های سیاسی، فرهنگی و ایدئولوژیک خود، مانعی در برابر اهداف منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای این کشور ایجاد کند.

بررسی آنچه تاکنون در بستر رسانه‌ها و در قالب تبیین مواضع ژئوپلیتیکی رهبران دو کشور مطرح شده، نشان می‌دهد که عمده این تحلیل‌ها ماهیتی کیفی داشته و کمتر از رویکردی نظام‌مند برای سنجش و اولویت‌بندی راهبردی این مواضع بهره گرفته شده

است. ازاین‌رو، پژوهش حاضر می‌کوشد با به‌کارگیری یکی از مدل‌های مفهومی و وزن‌دهی به مفاهیم مستخرج از سخنرانی‌ها، رسانه‌ها و تولیدات اندیشکده‌ای در چارچوب آنتروپی شانون، به شناسایی و تبیین اولویت‌های ژئوپلیتیکی رهبران دو طرف بپردازد. همچنین، با توجه به نقش فزاینده رسانه‌ها در عرصه جنگ نرم، این پژوهش در پی آن است که از رهگذر یک تحلیل کمی، درک دقیق‌تری از نحوه صورت‌بندی و میزان اهمیت این اولویت‌ها ارائه دهد.

از آنجا که یکی از مهم‌ترین ابعاد این تقابل، عرصه قدرت نرم و به‌ویژه نقش‌آفرینی رسانه‌هاست، رسانه‌ها به ابزاری اساسی در بازنمایی، جهت‌دهی و تأثیرگذاری بر افکار عمومی و معادلات ژئوپلیتیکی تبدیل شده‌اند. بر همین اساس، پژوهش حاضر بر آن است تا با تمرکز بر نقش رسانه در این رویارویی، به این پرسش اساسی پاسخ دهد که:

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، اولویت‌های استراتژی رسانه‌ای دولت جیمی کارتر تا بایدن و دولت فعلی، فارغ از جهت‌گیری‌های حزبی خود، در چه قالبی بوده است؟

فرضیه آن است که استراتژی‌های رسانه‌ای آمریکایی عبارتند از: اولویت اول تروریسم؛ اولویت دوم مهار؛ اولویت سوم هسته‌ای؛ اولویت چهارم نابودی اسرائیل و سرانجام حقوق بشر.

همچنین، استراتژی جمهوری اسلامی ایران با اتخاذ استراتژی‌های اسلامی و انقلابی مورد نظر خود، حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش، اولویت صدور انقلاب، اولویت سوم اسرائیل‌ستیزی، اولویت چهارم آمریکاستیزی، اولویت پنجم نه شرقی نه غربی، اولویت ششم ام‌القری، اولویت هفتم منطقه‌گرایی و سرانجام تشکیل امت واحده است.

روش پژوهش

روش تحقیق این پژوهش بر پایه رویکردهای توصیفی، تحلیلی و تحلیل محتوا طراحی شده است. در این چارچوب، دیدگاه‌ها و مواضع اصولی رؤسای جمهور و رسانه‌های ایالات متحده آمریکا، همچنین رهبران و رسانه ملی جمهوری اسلامی ایران، با بهره‌گیری از نظرات کارشناسان حوزه ژئوپلیتیک بررسی شده‌اند. این پژوهش برای وزن‌دهی به شاخص‌ها و تعیین اولویت آن‌ها از مدل علمی آنتروپی شانون استفاده می‌کند. از نظر ماهیت نیز، تحقیق حاضر توصیفی ـ اکتشافی است و داده‌های آن از طریق روش اسنادی و با استفاده از تکنیک مرور و تحلیل محتوا گردآوری و بررسی شده‌اند. همچنین، بر اساس بررسی‌های انجام‌شده، تاکنون پژوهشی با این عنوان مشخص انجام نشده است.

جامعه آماری شامل سمت‌های مهم رؤسای جمهور آمریکا از جیمی کارتر تا جو بایدن، رسانه‌های مختلف از جمله بی‌بی‌سی، رادیو فردا، رسانه‌های جدید، کارشناسان آمریکایی و اروپایی، اتاق‌های فکر و همچنین مواضع قابل توجه آیت‌الله خمینی (ره)، آیت‌الله خامنه‌ای و رسانه‌های بین‌المللی ایران در تقابل با آمریکا و غرب در نظر گرفته شده و روش نمونه‌گیری به کار گرفته شده هدفمند بود.

مکتب فلسفی زیربنای این تحقیق، ساختارگرایی است که به چالش ژئوپلیتیک مدرن در تسخیر فضاهای فکری در سیستم جهانی شده، در مقابل تسخیر سرزمینی سنتی می‌پردازد.

به طور خلاصه، روش تحقیق شامل رویکردی جامع برای تحلیل پویایی‌های ژئوپلیتیک بین ایالات متحده و ایران، ادغام تحلیل کیفی، نمونه‌گیری هدفمند و تمرکز بر ژئوپلیتیک اطلاعات و رسانه در چارچوب ساختارگرایی است.

پیشینه پژوهش

تحول ماهیت منازعات بین‌المللی موجب شده است که ابزارهای نرم، رسانه‌ای و روانی در کنار سازوکارهای دیپلماتیک و اقتصادی، جایگاه مهمی در سیاست خارجی قدرت‌های بزرگ داشته باشند. از این‌رو، بررسی پیشینه‌های مرتبط با جنگ سیاسی، قدرت نرم و بازنمایی رسانه‌ای ایران و ایالات متحده آمریکا می‌تواند چارچوب مناسبی برای تحلیل راهبردهای هر دو طرف را فراهم سازد.

از دیدگاه تعدادی از پژوهشگران، (جنگ سیاسی مدرن) مفهومی فراتر از تقابل‌های صرفاً نظامی بوده و مجموعه‌ای از ابزارهای قدرت در حوزه‌های مختلف را دربر می‌گیرد. در این چارچوب، جنگ‌های سیاسی ترکیبی از دیپلماسی سیاسی، اقتصادی و نظامی محسوب می‌شوند که دولت‌ها با توجه به شرایط و بستر ژئوپلیتیکی هر منطقه، آن‌ها را به‌صورت متناسب و گاه متقارن به کار

می‌گیرند. در چنین رویکردی، تمرکز اصلی بیش از آنکه بر جنگ سخت باشد، بر ابعاد نرم و غیرنظامی رقابت میان دولت‌ها قرار دارد. به بیان دیگر، در جنگ سیاسی از مجموعه ابزارهای قدرت ملی، شامل ظرفیت‌های دیپلماتیک، اطلاعاتی، نظامی و اقتصادی، برای پیشبرد اهداف سیاسی و راهبردی استفاده می‌شود. در نهایت، در پیشرفته‌ترین سطح این نوع منازعه، مجموعه‌ای از راهبردها و کنش‌ها برای تضعیف، بی‌ثبات‌سازی و حتی براندازی نرم دولت‌های رقیب طراحی و تئوریزه می‌گردد (Robinson et al., 2018: 3-5).

دریکی از مطالعات اندیشکده‌های غربی به بررسی راهبرد منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران و نحوه مواجهه ایالات متحده با آن پرداخته شده است. در این چارچوب، گزارشی با عنوان (ریشه‌ها و تحول راهبرد منطقه‌ای ایران) در قالب پروژه‌ای با هدف بررسی و مقابله با نفوذ منطقه‌ای ایران منتشر شده است. سوزان مالونی در این گزارش با اشاره به ارزیابی سیاست‌گذاران آمریکایی از توافق هسته‌ای (برجام) استدلال می‌کند که این توافق نتوانسته تغییری اساسی در سیاست‌های منطقه‌ای ایران ایجاد کند. از این رو، در تحلیل‌های ارائه‌شده چنین برداشت می‌شود که ایالات متحده، به‌ویژه پس از خروج از برجام، تلاش کرده است با اتخاذ رویکردهای مختلف، به مهار و تضعیف ظرفیت‌ها و ائتلاف‌های ژئوپلیتیکی ایران در منطقه بپردازد(Maloney, 2017).

یکی از پژوهش‌ها بر این نکته تأکید دارد که ایالات متحده در کنار ابزارهای سخت، مجموعه‌ای از تقابل های ژئوپلیتیکی شامل راهبردهای نرم‌افزاری را برای پیشبرد اهداف سیاسی خود در قبال کشورهای مخالف بهره می‌گیرد. در این چارچوب، از جمله مهم‌ترین راهکنش‌های مورد استفاده می‌توان به دامن‌زدن به مطالبات و منازعات قومی، هویتی و صنفی، همچنین بهره‌گیری از ظرفیت جنبش‌های اجتماعی و نیروهای هویتی اشاره کرد. این رویکرد با هدف افزایش فشارهای داخلی و کاهش هزینه‌های اقتصادی و راهبردی تقابل مستقیم برای ایالات متحده، به‌ویژه در مواجهه با کشورهایی که در ادبیات سیاسی از آن‌ها با عنوان جبهه مقاومت، مانند ایران و سوریه، یاد می‌شود، مورد توجه قرار گرفته است. بر اساس این تحلیل‌ها، الگوی رفتاری آمریکا نشان می‌دهد که این کشور از طریق فعال‌سازی و جهت‌دهی به نیروهای اجتماعی می‌کوشد زمینه فرسایش تدریجی ساختارهای سیاسی در کشورهای هدف را فراهم سازد(Weiss and Stuart, 2011).

علاوه بر تحلیل‌های اندیشکده‌ای، اسناد رسمی نهادهای امنیتی ایالات متحده در جهت گیری منازعات ژئوپلیتیکی ، بازتاب‌دهنده رویکرد رسانه‌ای و تبلیغاتی این کشور علیه جمهوری اسلامی ایران هستند. در این راستا، گزارش سالانه جامعه اطلاعاتی آمریکا (۲۰۱۹) در خصوص تهدیدات جهانی، نمونه‌ای از این پویایی‌ها را نشان می‌دهد. در این سند رسمی، گرچه بر پایبندی ایران به تعهدات خود در توافق هسته‌ای (برجام) ــ که مغایر با مواضع رسمی دولت وقت آمریکا بود ــ تصریح شده است، اما در عین حال اتهامات متعددی علیه تهران تکرار گردیده است. جامعه اطلاعاتی آمریکا در این گزارش با متهم کردن ایران به اتخاذ رفتارهای خصمانه علیه واشنگتن، این کشور را به عنوان یک تهدید سایبری فعال در حوزه‌های جاسوسی و تهاجمی معرفی می‌کند که از بسترهای رسانه‌ای و شبکه‌های اجتماعی برای تأثیرگذاری بر مخاطبان آمریکایی بهره می‌گیرد. افزون بر این، در سند مذکور توانمندی موشکی ایران به عنوان ابزاری مغایر با معاهدات بین‌المللی و تهدیدی برای امنیت غرب آسیا قلمداد شده و ادعاهایی مبنی بر حمایت از تروریسم و تلاش برای توسعه تسلیحات غیرمتعارف تکرار شده است

(Office of the Director of National Intelligence, 2019: 25-27).درمطالعه صورت گرفته، یکی از محورهای اصلی فشار سیاسی و تبلیغاتی ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی ایران که انزوای ژئوپلیتیکی ایران را تعقیب می کند ، طرح اتهام حمایت از تروریسم و نقض حقوق بشر عنوان شده است. در این چارچوب، دولت آمریکا در مقاطع مختلف ایران را به حمایت از گروه‌های تروریستی متهم کرده است. به‌طور نمونه، دولت رونالد ریگان در سوم بهمن ۱۳۶۳خورشیدی ، ایران را در صدر فهرست کشورهای حامی تروریسم قرار داد. همچنین بیل کلینتون، رئیس‌جمهور وقت ایالات متحده، در سال ۱۳۷۳ خورشیدی، در سخنرانی خود در کنفرانسی در شهر شیکاگو با تکرار این ادعا، از کشورهای اروپایی خواست برای تغییر رفتار ایران در این زمینه اقدام کنند. افزون بر این، وزارت امور خارجه آمریکا در گزارش‌های سالانه خود بارها ایران را به عنوان فعال‌ترین حامی تروریسم در جهان معرفی کرده است. در کنار این اتهامات، موضوع نقض حقوق بشر نیز از دیگر محورهای انتقادی مطرح‌شده علیه ایران بوده است؛ به‌گونه‌ای که از سال۱۳۶۲خورشیدی این مسئله از سوی ایالات متحده و برخی دولت‌های غربی در مجمع عمومی سازمان ملل

متحد مطرح شد و به‌تدریج به‌عنوان یکی از ابزارهای فشار سیاسی و روانی در دستور کار نهادها و مجامع بین‌المللی حقوق بشر قرار گرفت (ساداتی‌نژاد و ترکارانی، ۱۳۹۵: ۷۵).یکی از پژوهش‌ها نقش رسانه‌های بین‌المللی در شکل‌دهی به تصویر ژئوپلیتیکی ایران در نظام بین‌الملل را مورد توجه قرار داده است. در چارچوب این کتاب ، گفته می‌شود که رسانه‌های غربی بامحوریت آمریکا از بازنمایی‌های ژئوپلیتیکی مبتنی بر دیپلماسی عمومی به عنوان ابزاری برای تأثیرگذاری بر نگاه جهانیان به ایران استفاده می‌کند. رسانه‌های غربی با مدیریتِ اخبار، تصویری از ایران می‌سازند که آن را تهدیدی برای صلح و امنیت جهانی معرفی کنند. آن‌ها با برجسته کردن موضوعاتی مانند حقوق بشر یا مسائل هسته‌ای، سعی دارند ایران را در جامعه جهانی منزوی و از نظر سیاسی محدود کنند. در واقع، این رسانه‌ها با جنگِ روایت‌ها، به دنبال این هستند که جایگاه منطقه‌ای ایران را تضعیف کرده و آن را بازیگری معرفی کنند که در برابر نظم بین‌المللی قرار دارد (عزیزی بسطامی، ۱۳۹۱: ۸۲–۸۵).طبق یکی از پژوهش های صورت گرفته و در ادبیات ژئوپلیتیکی و روابط بین‌الملل، قدرت نرم در سیاست خارجی به‌صورت جامع به مجموعه اقدامات غیرنظامی دولت‌ها در راستای تحقق اهداف و منافع سیاسی آن‌ها اطلاق می‌شود. این اقدامات طیف گسترده‌ای از ابزارها و ظرفیت‌ها را دربر می‌گیرد که از جمله می‌توان به توانمندی‌های اقتصادی، فرهنگی، رسانه‌ای، روانی و تبلیغاتی اشاره کرد. علاوه بر این، حمایت‌های لجستیکی، سازمانی، رسانه‌ای و مالی از گروه‌ها و جریان‌های مختلف در کشورهای هدف نیز در چارچوب کاربست قدرت نرم قابل تحلیل است. در این رویکرد، برخلاف قدرت سخت که عمدتاً بر عناصر عینی و اجبارآمیز تکیه دارد، قدرت نرم بر شکل‌دهی به ادراکات، باورها و نگرش‌ها استوار است. بر همین اساس، هدف اصلی آن تأثیرگذاری بر افکار عمومی، تصرف «قلب‌ها و ذهن‌ها» و در نهایت تضعیف اراده و انسجام سیاسی بازیگران رقیب تلقی می‌شود (بیگدلو، ۱۳۹۱: ۱۱۷).در مطالعه ای دیگر ، تمرکز بر نقش رسانه‌های بین‌المللی در بسترسازی برای مداخلات نظامی و سیاسی ایالات متحده، موضوع محوری برخی پژوهش‌های داخلی بوده است. در همین راستا، در پژوهشی با عنوان «نقش رسانه‌های جهانی در سیاست خارجی آمریکا پس از واقعه ۱۱ سپتامبر»، به واکاوی رابطه میان کارکرد رسانه‌های خبری بین‌المللی و جهت‌گیری‌های سیاست خارجی واشنگتن با جهت گیری ژئوپلیتیکی پرداخته شده است. یافته‌های این مطالعه نشان می‌دهد که عملکرد رسانه‌های خبری جهانی نقشی کلیدی در اقناع و جهت‌دهی به افکار عمومی بین‌المللی برای پذیرش و توجیه مداخلات مستقیم نظامی آمریکا در منطقه غرب آسیا ایفا کرده است. به استناد این پژوهش، یک رابطه معنادار و همسو میان الگوی رفتاری رسانه‌های جهانی و راهبردهای مداخله‌جویانه سیاست خارجی ایالات متحده در دوره پس از یازدهم سپتامبر وجود دارد که بازنمایی‌های رسانه‌ای را به عنوان بازوی اجرایی و کاتالیزور اقدامات سخت‌افزاری این کشور معرفی می‌کند(حسینی، مرادی و حسینی، ۱۳۹۳: ۱۷۵).

مبانی نظری

استراتژی

تا به امروز، با تمام پیشرفت‌های حوزه ژئوپلیتیک، اجماع و اتفاق نظر چندانی بر روی واژه استراتژی یا (راهبرد) در فارسی وجود ندارد. کارشناسان معتقدند استراتژی فرمول نظام‌مندی است که دستیابی به اهداف در حوزه‌های اولویت‌های ملی را فراهم و همواره با عقلانیت سیاسی همراه است. این همراه بودن باید توامان با سیاست‌های داخلی و حمایت‌های خارجی باشد (افشردی، ۱۳۸۰: ۸). در ادبیات نوین مطالعات راهبردی، تعریف استراتژی پیوند میان ماهیت اهداف، ابزارها و منابع تعریف می‌شود که برخوردار از ارتباط منطقی و متاثر از یکدیگر می باشند(Freedman, 2013: 4).

استراتژی ژئوپلیتیکی

استراتژی، سازوکاری هدفمند برای اولویت‌بندی منافع ملی است که دیپلماسی و سیاست دفاعی را قاعده‌مند می‌کند. این فرایند که محصول همکاری راهبران سیاسی و نهادهای تصمیم‌ساز قلمداد می شود، زمانی هویت «ژئوپلیتیکی» به خود می‌گیرد که منطقِ تدوین آن، حاصل تحلیل عوامل و متغیرهای جغرافیایی و فضایی باشد. به بیان دیگر، نفوذ متغیرهای مکانی در فرایند عقلانیت و دانش استراتژیک، نقطه پدیدار شدن استراتژی ژئوپلیتیکی است (افشردی، ۱۳۸۰: ۹).

در چارچوب مفاهیم ژئوپلیتیک، استراتژی به معنای الگوی نظام‌مند بهره‌گیری از ظرفیت‌های سیاسی، جغرافیایی، امنیتی و

دفاعی برای تأمین منافع ملی در محیط رقابت قدرت تعریف می شود. بر این اساس، این فرمول نظام‌مند راهکاری است که دیپلماسی و سیاست دفاعی را جهت‌دار می‌کند. به طور معمول، کشورها استراتژی‌های خود را به‌عنوان سازوکاری برای دستیابی به اهداف ملی و تنظیم اولویت‌های اساسی تدوین می‌کنند و آن را با عقلانیت سیاسی و الزامات محیط ژئوپلیتیکی پیوند می‌زنند. به نحوی که ابتدا وضعیت و هدف را تعیین کرده و سپس با تکیه بر قابلیت‌ها، فرصت‌ها و محدودیت‌های گوناگون، استراتژی مطلوب و مورد نظرخود را برمی‌گزینند (Brzezinski, 1997: 38).

بنابر مفاهیم اقتباسی ، استراتژی‌ها و کنش‌های ژئوپلیتیکی یک کشور محصول اتخاذ تصمیمات و عقلانیت راهبران سیاسی و انبوهی از نهادهای حاکمیتی هستند و چنانچه عوامل ژئوپلیتیکی درگردآوری و تعیین اولویت های استراتژیک ، نقش آفرینی کنند ، استراتژی ژئوپلیتیکی پدیدار می‌شود(فلینت، ۱۳۹۰: ۴۷).

رویارویی ژئوپلیتیکی

امروزه موضوع اصلی و بنیاد ژئوپلیتیک ، بررسی ، مطالعه روابط و پیوندهای فرامرزی میان واحدهای سیاسی در مقیاس محلی ، ملی ، منطقه ای و جهانی است که شباهت بسیاری با روابط بین الملل نیز دارد (میر حیدر و حمیدی نیا ، ۱۳۸۵: ۵). پیروز مجتهد زاده درکتاب جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی ، با تعریف دیگری از ژئوپلیتیک ، بر این گزاره علمی تاکید دارد : « ژئوپلیتیک روابط همکاری یا رقابت میان قدرت هاست ، البته بر اساس امکاناتی که محیط جغرافیایی در اختیار می گذارد یا امکاناتی که در این راستا می توان از محیط جغرافیایی گرفت» (مجتهدزاده ، ۱۳۸۱ : ۲۱).

در این میان ، جغرافیا و رابطه متقابل آن با ژئوپلیتیک در هر مرحله نقش عمده و قابل توجهی را در روابط سالم و دو جانبه و برعکس آن در ایجاد تنش‌ها و نزاع‌های سیاسی میان دو یا گروهی از کشورها دارد. به بیان دیگر، ریشه بسیاری از نزاع‌های میان کشوری را باید در روابط و عوامل جغرافیایی و ژئوپلیتیکی آنها جُست. از سویی دیگر، پایداری ارزش‌های جغرافیایی سبب استحکام و طولانی شدن ارزش‌ها و منازعات ناشی از آنها شده و ممکن است حکومت‌ها را در برقراری روابط سالم در حوزه‌های سیاسی و روابط بین‌الملل با چالش جدی مواجه کند. با توجه به تعریف ذاتی از ژئوپلیتیک که به مطالعه روابط بین کشورها و نزاع میان دولت‌ها با جهت‌گیری جغرافیایی می‌پردازد، اصولاً به دنبال رمزگشایی از این موضوع است که چگونه شاخص‌های جغرافیایی نظیر سرزمین، جمعیت، موقعیت استراتژیک، منابع طبیعی و... بر روابط بین کشورها و تلاش آنان برای کسب قدرت و استیلا بر دیگران مؤثر است ؟ (قربانی نژاد، ۱۳۹۷: ۱۳۴).

از سوی دیگر این شاخص ژئوپلیتیکی را باید افزود که پایداری ارزش‌های جغرافیایی به طور موثر سبب طولانی شدن ارزش‌ها و منازعات ناشی از آنها نیز می‌شود. (Agnew, 2003: 5). پس از شکل‌گیری انقلاب اسلامی در ایران، ماهیت و اهداف سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران دچار تحول اساسی شد. جمهوری اسلامی ایران از موقعیت متحد استراتژیک در منطقه خلیج فارس به دشمن شماره یک ایالات متحده آمریکا مبدل شد و شعار «نه شرقی، نه غربی» جایگزین سیاست وفاداری و همکاری با آمریکا گردید که ضمن مبارزه‌جویی با آمریکا و شوروی، خواستار صدور انقلاب اسلامی در سایر کشورهای اسلامی شد (حافظنیا و رومینا، ۱۳۸۴: ۷۱).

قدرت نرم

قدرت نرم، به طور اساسی به آن گروه از توانمندی‌های یک کشور اطلاق می‌شود که با مؤلفه‌های بنیادینی همچون : فرهنگ، آرمان و ارزش‌های اخلاقی به صورت غیر مستقیم مرتبط بوده و بر منافع یا رفتار دیگر کشورها اثر می‌گذارد. (خانی، ۱۳۸۴: ۱۳۸).

به طور کلی، قدرت نرم دربرگیرنده شاخص‌های مهم فرهنگی ایدئولوژیک و حتی هنری است که ارزش‌هایی نظیر مردم‌سالاری و حقوق بشر که دارای جذابیت‌های جهان شمول است را در بر گرفته و ارزش‌های پنهانی را می‌سازد (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۰: ۸). در بیان دیگر، با توجه به ماهیت قدرت که توان تاثیرگذاری بر خلاف اراده دیگران برای کسب نتیجه دلخواه را در نظر داشته باشیم، می‌توانیم تعریف مشخصی را ارائه دهیم که قدرت نرم به توانایی کسب مطلوب از طریق جاذبه نه از طریق اجباری یا تطمیع اطلاق می‌شود. قدرت نرم در ورای تعاریف متداول توانایی دارد تا شکل‌دهی اثرگذاری و تعیین امیال و باورهای دیگران را تعیین

کند به طوری که متضمن اطاعت و فرمانبرداری از آنان باشد (پوراحمدی، ۱۳۸۹: ۱۶).

در تعریف مصطلح دیگر زمانی که کشوری بخواهد با جذابیت‌های فرهنگی و ارزشی خود جامعه مورد نظر و هدف خود را به تفکر در اولویت‌های قبلی واداشته و این تفکر در اصل بتواند در تعیین اولویت‌های جدید افراد آن جامعه نقش ایفا کند باید در اینجا اذعان کرد که قدرت نرم آن کشور مؤثر واقع شده است (ایزدی و سقای بی‌ریا، ۱۳۸۷: ۱۱).

به عبارت جامع تر ، قدرت نرم دربرگیرنده شاخص‌های فرهنگی، ایدئولوژیک و حتی هنری است و از طریق جذابیت بر ذهنیت و رفتار دیگران اثر می‌گذارد و باور پذیری خود را در رفتار نشان می دهد (Melissen, 2005: 15).

رسانه، ابزار تداوم هژمونی

نهادپذیر شدن و پذیرفته نشدن هنجارها و ارزش‌ها در یک جامعه که از عناصر خاص فرهنگ در جوامع هستند، موجب هژمون شدن و همچنین باز تولید مداوم آن هژمونی می‌شود. در واقع می‌توان گفت: عامل اصلی و مبنایی که زمینه‌ساز سلطه همراه با رضایت یک دولت می‌شود، پذیرفته شدن ترویج نهادینه شدن و ملاک خیر و شر شدن همین هنجارها و ارزش‌هاست (آجیلی، ۱۳۸۹: ۱۲۱).

در ایالات متحده آمریکا، به سبب در اختیار داشتن تکنولوژی و فن آوری ارتباطاتی و اطلاعاتی نوین ،عمده رسانه ها نقشی مهم در بازنمایی نقش هژمونیک ایالات متحده ایفا می‌کنند و با چارچوب‌بندی اخبار، سیاست‌های این کشور را مشروع جلوه می‌دهند. (Chomsky, 2002 : 2).

بر همین مبناء ، در ایالات متحده آمریکا که مورد بحث و بررسی می باشد، سیاست‌ها و تاکتیک‌هایی را در رسانه‌ها تولید می‌کنند که به طور عمده، بر نقش هژمونیک ایالات متحده آمریکا اشاره دارد:

- عنوان استثنایی ساختن از ایالات متحده آمریکا؛
- خاص و برجسته‌سازی و مهم شمردن ایالات متحده آمریکا؛
- ترویج عناصر فرهنگی آمریکا شامل هنجارها، نمادها و ارزش‌ها؛
- القای مداوم و بی‌شائبه به مخاطبین منجی‌گری و معیار خیر بودن؛
- مشروعیت‌بخشی به تاکتیک‌ها و اقدامات ایالات متحده آمریکا؛
- به انزوا کشیدن تخریب و تضعیف دشمنان ایالات متحده آمریکا؛
- نقد نکردن بنیادین ایالات متحده آمریکا.

استراتژی ژئوپلیتیکی ایالات متحده آمریکا (مبتنی بر قدرت نرم)

بر همین اساس کمیسیون قدرت هوشمند در مرکز مطالعات استراتژیک و بین‌المللی در سال ۲۰۰۷ و به ریاست مشترک جوزف نای و ریچارد آرمیتاژ معاون وزیر امور خارجه آمریکا به پنج اولویت سیاست خارجی آمریکا در این زمینه اشاره کرده است:

۱) ایجاد و احیای دوباره ائتلاف‌ها، اتحادها و نهادهای بین‌المللی

۲) توجه به توسعه جهانی به عنوان مهم‌ترین اولویت در راستای ایجاد هماهنگی بین اصول سیاست خارجی با منافع مردم سراسر جهان، برای مثال: سرمایه‌گذاری روی آموزش و سلامتی مردم مناطق کمتر توسعه یافته می‌تواند راهکار مناسبی برای شروع باشد.

۳) تمرکز بر شیوه‌های دیپلماسی عمومی نوین که به جای پخش یک‌سویه برنامه رادیو تلویزیونی بر گفتگوهای متقارن دوسویه آموزش برنامه‌های مبادله فرهنگی و جامعه مدنی به خصوص برای جوانان جامعه هدف مبتنی است.

۴) همگرایی اقتصادی و ادامه مشارکت در اقتصاد جهانی

۵) توجه بیشتر به تامین انرژی و تغییرات جوی، زیرا این دو مقوله به کالاهای عمومی بسیار مهمی در جهان سیاست تبدیل شده‌اند (CSIS Commission on Smart Power, 2007: 1).

کنکاش در منابع علمی گویای این واقعیت است که دستیابی به این اهداف ژئوپلیتیکی ، تابعی از پنج عامل کلیدی است: سازماندهی منسجم، هماهنگی تشکیلاتی، تأمین منابع مالی، رهبری کارآمد، و در پایان، توانایی هدایت و همسو کردن رفتارهای بین‌المللی (ماه پیشانیان، ۱۳۹۴)

در همین راستا، از آغاز انقلاب اسلامی، غرب و بویژه آمریکا در پی تامین منافع خود در منطقه و جهان همواره به پنج استراتژی ژئوپلیتیکی به قرار زیر تمسک جسته و از رسانه‌های گروهی به عنوان عملیات مؤثر برای جنگ روانی علیه ایران استفاده کرده است که به عنوان استراتژی ژئوپلیتیکی ایالات متحده آمریکا از سوی رسانه‌ها تحلیل می‌شود (کریمی، ۱۳۷۱: ۱۸۳):

۱) تروریست بودن یا حامی تروریسم بودن جمهوری اسلامی ایران؛

۲) نقض حقوق بشر در ایران؛

۳) تلاش ایران برای تولید سلاح‌های هسته‌ای و شیمیایی؛

۴) تلاش ایران برای نابودی و از بین بردن اسرائیل و روند صلح خاورمیانه (موسوی‌فر، ۱۳۹۵: ۴۹۸)؛

۵) مهار ژئوپلیتیکی ایران.

جدول ۱. فهرست رسانه‌های برون مرزی آمریکا در تحقق استراتژی ژئوپلیتیکی

نام	سال تأسیس	زبان	حوزه نفوذ جغرافیایی	تعداد پرسنل	بودجه ۲۰۱۴	بودجه ۲۰۱۵	بودجه ۲۰۱۶	بودجه ۲۰۱۷
صدای آمریکا	۱۹۴۲	۴۷ زبان از جمله انگلیسی، فارسی، کردی و ترکی	بیش از ۱۰۰ کشور از جمله ایران	۱۱۱۵	۲۰۱.۶ میلیون	۲۱۴.۷ میلیون	۲۱۸.۵ میلیون	۲۲۴.۴ میلیون
رادیو اروپای آزاد/ رادیو آزادی	۱۹۴۹	۲۸ زبان از جمله فارسی (رادیو فردا)	اروپای مرکزی، اروپای شرقی، کشورهای اوراسیا (از جمله روسیه و اوکراین)، عراق، ایران، پاکستان و افغانستان	۵۰۳	۹۵.۳میلیون دلار	۱۰۳.۹میلیون دلار	۱۰۸.۴میلیون دلار	۱۲۱.۱میلیون دلار
رادیو، تلویزیون مارتی	۱۹۸۵	اسپانیایی	کوبا	۱۲۵	۲۶.۶میلیون	۲۷.۱میلیون	۲۷.۱میلیون	۲۷.۱میلیون
رادیو آسیای آزاد	۱۹۹۴	۹ زبان شامل برمه‌ای، لهجه کانتونی، خمر، کره‌ای، زبان تایی، ماندارین، تبتی، زباناوبغور، وینتامی	۶ کشور آسیای شرقی: چین، برمه، لائوس، ویتنام، کمبودبا، کره شمالی	۲۴۰	۴۸.۴میلیون	۳۸.۳میلیون	۳۸.۵میلیون	۳۸.۰میلیون
شبکه های پخش خاورمیانه: رادیو ساوا و تلویزیون الحره	۲۰۰۲	غربی	۲۲کشور عرب زبان در خاورمیانه از جمله عراق، سوریه، عربستان سعودی، یمن، مصر، لیبی و الجزایر	۷۹۲	۱۰۶.۲میلیون	۱۰۹.۴میلیون	۱۰۹.۶میلیون	۱۱۲.۱میلیون

منبع: (سقای بی‌ریا، ۱۳۹۶: ۱۲۲)

قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران سطح سیاست خارجی

علاوه بر شبکه‌های تلویزیونی یادشده، شبکه‌های رادیویی و پایگاه خبری برون‌مرزی سازمان صدا و سیما، از جمله ۳۴ رادیوی بین‌المللی و پایگاه خبری ۲۶ زبانه «پارس تودی»، جایگاه خود را به عنوان یکی از رسانه‌های تأثیرگذار منطقه‌ای و جهانی تثبیت کرده‌اند.

استراتژی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر قدرت نرم

الف. ضدیت با نظام سلطه: خطوط کلی این اصل را می‌توان در نظام جمهوری اسلامی ایران دید که مسیر حرکت خود را در محیط بین‌المللی بر اساس ضدیت با نظام سلطه ترسیم کرده است. در اصل دوم قانون اساسی «نفی هرگونه ستم‌گری و ستم‌کشی و سلطه‌گری و سلطه‌پذیری» و در اصل سوم «طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب» بر این موضوع تأکید شده است. ضدیت با نظام سلطه که طی سه دهه گذشته به عنوان یک راهبرد مستمر و تغییرناپذیر همواره سرلوحه سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بوده و تجلی آن در رفتارها و کنش‌هایی نظیر تداوم خصومت با ایالات متحده آمریکا و رژیم صهیونیستی یا مقاومت سرسختانه در مقابل فشار کشورهای غربی در جریان کشمکش هسته‌ای قابل مشاهده است که می‌توان از این ظرفیت در راستای اعمال قدرت نرم استفاده کرد (فتحی و کوهی اصفهانی، ۱۳۹۷: ۱۴).

ب. حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش: در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، ارزش‌هایی مانند حمایت از مظلومان و مستضعفان جایگاهی بنیادی دارد. نتیجه طبیعی این رویکرد آن است که پشتیبانی معنوی و گاه مادی از نهضت‌ها و جنبش‌های آزادی‌بخش، یکی از مسئولیت‌های فرامرزی کشور تلقی می‌شود. همین نگاه در اصل ۱۵۴ قانون اساسی نیز تصریح شده است؛ جایی که اعلام می‌کند : جمهوری اسلامی ایران، با وجود پرهیز از دخالت در امور داخلی کشورها، از مبارزات حق‌طلبانه مستضعفان در برابر مستکبران در سراسر جهان پشتیبانی می‌کند (فتحی و کوهی اصفهانی، ۱۳۹۷: ۵۳).

در همین راستا، امام خمینی (ره) نیز ایران را پشتیبان مسلمانان آزاده جهان دانسته و تأکید کرده است که جمهوری اسلامی، همچون قلعه‌ای استوار، به حمایت فکری، معنوی و تربیتی از آنان می‌پردازد و اصول و شیوه‌های مبارزه در برابر نظام‌های مخالف ارزش‌های اسلامی را معرفی می‌کند (خمینی، ۱۳۷۹: ۲۲۷). بر این اساس، سیاست حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش را می‌توان یکی از ابعاد قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران قلمداد کرد.

ج. اقدامات بشردوستانه: دولتمردان جمهوری اسلامی همواره اقدامات بشردوستانه و اخلاق مدار را جزء اولویت‌های سیاست خارجی قرار داده و گاهی اوقات حتی این اقدامات را با پرداخت مبالغ گزافی دنبال کرده‌اند؛ یعنی کمک‌های خارجی نه تنها منفعت مادی به همراه نداشته، بلکه کشور را متحمل هزینه‌های سنگینی نموده است؛ برای نمونه، می‌توان از اعطای مساعدت‌های بلاعوض مالی به برخی از کشورهای فقیر منطقه و جهان اسلام و یا میزبانی از حدود دو میلیون آواره افغانی و عراقی طی دو دهه به عنوان مصادیق فعالیتهای بشردوستانه سیاست خارجی نام برد. تا جایی که به اذعان کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل متحد، ایران پذیرای سومین جمعیت بزرگ پناه‌جویان در جهان بوده است. افغانستان با ۸۰٪ و عراق با ۱۸٪ بیشترین میزان پناهجویان را در خاک ایران به خود اختصاص داده‌اند (هرسیج و دیگران، ۱۳۸۸: ۲۵۱). البته تجربه گواه آن است که اقدامات بشردوستانه علی‌رغم هزینه‌بر بودن موجب افزایش قدرت نرم کشور و ارتقاء ضریب نفوذ آن در جوامع هدف شده است. برای مثال، امروزه بخش مهمی از قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در عراقِ پس از صدام ناشی از فعالیت‌های عمرانی غیرمنفعت محور در برخی از شهرهای این همسایه غربی است. ایران برای کمک به توسعه شهرهای شیعه نشین عراق که نزدیک به ۶۰٪ جمعیت عراق را شامل می‌شود، پروژه‌های زیربنایی نظیر مدرسه و بیمارستان را به انجام رسانده است. این تلاش‌ها بخشی از راهبرد ایران برای کسب حمایت مردم جنوب عراق و کمک به توسعه‌ی این مناطق محسوب می‌شود(عطایی، قادری کنگاوری و ابراهیمی، ۱۳۹۰: ۲۰۰).

د.تعامل دیپلماسی عمومی و رسانه‌های فرامرزی در پیشبرد استراتژی‌های ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران: جمهوری اسلامی ایران در راستای تحقق منافع ملی، افزایش اقتدار و ارتقای امنیت ملی در تراز بین‌المللی، رویکردی چندوجهی را دنبال می‌کند که در آن می‌توان از «دیپلماسی عمومی» به عنوان پیشران اصلی نام برد. این استراتژی را می‌توان در دو شاخص اساسی

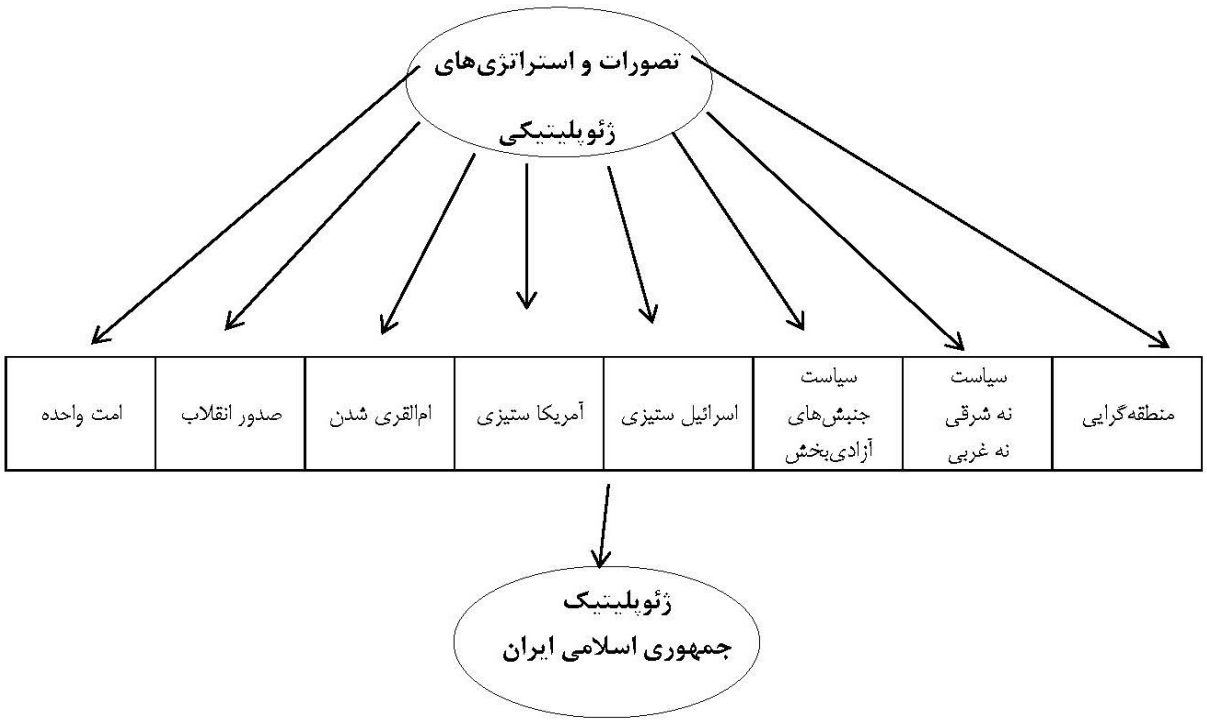
جای داد: نخست، تقویت همبستگی داخلی از طریق مشارکت نظام‌مند مردم در عرصه‌های سیاسی (مانند انتخابات و راهپیمایی‌ها) که موجب افزایش و تحکیم ضریب امنیت ملی شده و همبستگی ملی را بازتولید می‌کند؛ و دوم، بهره‌گیری از ظرفیت‌های ژئوپلیتیکی، ژئواکونومیکی و ژئوکالچری برای آنکه نقش تعیین‌کننده‌ای در معادلات منطقه‌ای و جهانی داشته باشد.

در چارچوب قدرت نرم، جمهوری اسلامی ایران با بازتولید «اندیشه مقاومت» در میان ملت‌های منطقه و جهان که هسته اصلی نفوذ ژئوپلیتیکی ایران را تشکیل می‌دهد، از طریق به‌کارگیری شبکه‌های برون‌مرزی (از جمله شبکه‌های سحر، العالم، پرس‌تی‌وی و الکوثر) نه فقط به عنوان ابزارهای رسانه‌ای، بلکه به عنوان بازوهای عملیاتی دیپلماسی عمومی، وظیفه انتقال روایت‌ها و گفتمان رسمی کشور را در نظام بین‌المللی بر عهده دارد.

گستره فعالیت این رسانه‌ها بیانگر این اصل است که استراتژی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران از طریق پیوند میان نفوذ رسانه‌ای و قدرت نرم، قادر است برای انگاره‌سازی در افکار عمومی و حمایت از جنبش‌های سیاسی، اجتماعی هم‌سو در سطح بین‌الملل گام‌های مؤثری را بردارد (افضلی، زکی و دشتی، ۱۳۹۷: ۱۳۹).

استراتژی ژئوپلیتیکی انقلاب اسلامی

پیروزی انقلاب اسلامی در بهمن ۱۳۵۷ به رهبری امام خمینی (ره) و با پشتوانه مشارکت مردمی، نقطه عطفی بود که ساختار ژئوپلیتیک ایران را دستخوش تحولی بنیادین کرد. این دگرگونی، مفاهیم و راهبردهای نوینی را بر سیاست کلان کشور حاکم ساخت که در پژوهشی با عنوان "انقلاب اسلامی و پیدایش ژئوپلیتیک جدید ایران" به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته است. در این چارچوب تحلیلی، استراتژی‌های ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در هشت محور اصلی دسته‌بندی شده‌اند که عبارتند از

شکل ۱. مدل تکوین ژئوپلیتیک جمهوری اسلامی ایران
(حافظ‌نیا، احمدی‌پور و بویه، ۱۳۹۱: ۱۸)

جدول ۲. شبکه‌های تلویزیونی برون مرزی صدا و سیما در تحقق استراتژی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران

نام شبکه برون مرزی	توضیح
سحر	شامل سیمای اردو، آذری، بالکان و کردی. این شبکه با هدف تأثیرگذاری بر وقایع منطقه بالکان، قفقاز، شبه قاره و مناطق کردنشین در غرب آسیا فعالیت می‌کنند.
الکوثر	شبکه ۲۴ ساعته به زبان عربی شامل برنامه‌های فرهنگی، مذهبی و خبری که موقعیت تأثیرگذاری در کشورهای عربی دارد.
العالم	شبکه خبری ۲۴ ساعته به زبان عربی در کنداکتور آن اخبار و برنامه‌های سیاسی جایگاه ویژه‌ای دارند. دو شبکه الکوثر و العالم مکمل یکدیگر در پوشش مباحث مختلف هستند.
پرس تی وی	شبکه خبری ۲۴ ساعته به زبان انگلیسی این شبکه، یک رسانه بین‌المللی خبری است و محوریت برنامه‌های آن پوشش وقایع و رویدادهای جاری جهان و ترسیم سیمای صحیح از ایران است.
آی فیلم ۱و۲	آی فیلم ۱ به زبان‌های فارسی، عربی و انگلیسی برای ارائه برنامه‌ها، فیلم‌ها و سریال‌های متنوع بر پایه رعایت اخلاق و با تأکید بر تحکیم نهاد مقدس خانواده و با هدف آشنا کردن مخاطبان با تاریخ و فرهنگ غنی ایران فعالیت می‌کند. در سال ۱۳۹۶ آی فیلم ۲ ویژه افغانستان و تاجیکستان نیز راه‌اندازی شده است.
هیسپان تی وی	شبکه اسپانیایی زبان ۲۴ ساعته برون مرزی است که به پخش برنامه‌های مختلف خبری، سیاسی و فرهنگی به زبان اسپانبولی اقدام می‌نماید و جامعه هدف آن آمریکای لاتین است.
هوسا تی وی	در حال حاضر وب سایت شبکه تلویزیونی هوساتی وی به زبان انگلیسی و هوسا و همچنین دو بخش تصویری و صوتی برای مخاطبان آفریقایی فعالیت می‌کند که مقدمه راه‌اندازی تلویزیون هوساتی وی است.

منبع: (اکرمی‌نیا، ۱۳۹۷: ۴۵)

یافته‌های پژوهش

استراتژی ژئوپلیتیکی آمریکا در برابر ایران در حوزه رسانه

در این بخش سه گام اصلی به منظور دست‌یابی به نتایج مورد نظر طی شد و حوزه‌ها و روندها مورد بررسی و تحلیل محتوا قرار گرفت.

الف) رصد اندیشکده‌ها: جهت‌گیری اندیشکده‌های آمریکایی در برابر جمهوری اسلامی ایران، شامل: رند، شورای آتلانتیک، بروکینز، هوور، هرتیج، آمریکن اینترپرایز، دفاع از دموکراسی، کارنگی، روابط خارجی، سیاست دو حزبی، امنیت ملل و امنیت ملی آمریکا (رومی، ۱۳۹۷: ۵۳).

جدول ۳. اهم استراتژی ها بر اساس تحلیل محتوای صورت گرفته از اندیشکده های مهم آمریکایی

ردیف	نام اندیشکده	استراتژی پیشنهادی	ردیف	نام اندیشکده	استراتژی پیشنهادی
۱	رند	کاهش توان دفاعی و موشکی	۷	دفاع از دموکراسی	تغییر رژیم با تحریم / بحران مشروعیت
۲	شورای آتلانتیک	خنثی‌سازی نقش منطقه‌ای و بین‌المللی با فشار اقتصادی	۸	کارنگی	تغییر رفتار/ محدودسازی قدرت ایرانی
۳	بروکینز	مهان توان هسته‌ای/ تغییر سیاست منطقه‌ای ایران	۹	روابط خارجی	بسیج مردم علیه نظام/ تحریک مخالفان
۴	هوور	تغییر در ایران / حمایت از مخالفان	۱۰	دو حزبی	گفتگو، تحریم یا حمله
۵	هریتیج	حمله پیش‌دستانه / تغییر رژیم	۱۱	امنیت نوین	افزایش فشارها یا توافق
۶	اینترپرایز	حمله نظامی/ محدودسازی برنامه موشکی ایران	۱۲	موسسه یهودی امنیت ملی	فشار حداکثری برای تغییر رژیم

جدول ۴. استراتژی ژئوپلیتیکی اندیشکده‌ها

استراتژی	تروریسم	حقوق بشر	هسته‌ای	نابودی اسرائیل	مهار
وزن	۱۲	۱۲	۱۳	۱۳	۱۴

ب) رصد کارشناسان: در این بخش طبق جمع‌آوری اسنادی (رادیوهای آمریکا و رادیو فردا، بی‌بی‌سی و رسانه‌های نوین، و با استفاده از روش تحلیل محتوا، روش عملیات این رسانه‌ها، مرتبط با استراتژی مورد نظر استخراج شد (جنیدی، ۱۳۸۸: ۱۲۳).

جدول ۵.

ردیف	استراتژی	ردیف	استراتژی
۱	انقلاب اسلامی فقط به شیعه اختصاص دارد (اختصاصی جلوه دادن)	۷	توان فضایی ایران برای کشورهای همسایه تهدید جدی است.
۲	انقلاب اسلامی توسعه‌دهنده خشونت است.	۸	ایران به دنبال تغییر حکومت‌های منطقه است
۳	انقلاب اسلامی ثبات منطقه و جهان را به هم می‌ریزد.	۹	بحران منطقه از ایران سرچشمه می‌گیرد
۴	ایران به دنبال احیای امپراطوری پارس است.	۱۰	ایران مخالف روند صلح در خاورمیانه است.
۵	ایران به دنبال بمب هسته‌ای است.	۱۱	ایران برای تروریست‌ها سلاح می‌فرستد
۶	ایران اشغالگر است	۱۲	ایران به دنبال برتری فارس بر اعراب است
		۱۳	ایران محور شر و تروریسم است

منبع: (جنیدی، ۱۳۸۸: ۱۲۳)

جدول ۶.

استراتژی	تروریسم	حقوق بشر	هسته ای	نابودی اسرائیل	مهار
وزن	۶۴	۹۲	۸۵	۶۶	۶۸
رسانه بی‌بی‌سی:					
وزن	۱۲	۱۹	۱۱	۱۱	۱۳
رسانه رادیو فردا:					
وزن	۱۶	۲۵	۱۷	۱۷	۲۶
رسانه‌های نوین (تلگرام، اینستاگرام و...)					
وزن	۱۵	۲۰	۱۵	۱۵	۲۰

ج) در بخش مربوط به رهبران و رؤسای ایالات متحده آمریکا: عمده تحلیل محتوای صورت گرفته از کتاب «آمریکا و براندازی جمهوری اسلامی ایران، توهم یا واقعیت!» صورت گرفت. این کتاب از دوران ریاست جمهوری جیمی کارتر (۱۹۷۹ به بعد) تا باراک اوباما از رویکردهای سیاسی و عمدتاً تحریمی پرده برداشته و حوزه‌های مهم استراتژی ژئوپلیتیکی آنان مطرح و استخراج شد. دوره‌های بعدی شامل (دونالد ترامپ و جو بایدن) نیز با مطالعه مکاتبات تحلیلی، مدل راهبردی سیاست‌های تحریمی و اتهامی آنان در برابر جمهوری اسلامی استخراج و اهم آنها در جدول زیر گزارش می‌شود.

جدول ۷.

ردیف	مهم‌ترین استراتژی‌های ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور آمریکا
۱	تحت فشار گذاشتن کشورهای گروه ۷ در عدم دسترسی ایران به تکنولوژی پیشرفته
۲	ممانعت از صدور تکنولوژی به ایران
۳	توصیه به ایران برای عدم دسترسی به سلاح‌های کشتار جمعی
۴	انزوای ایران از طریق سرمایه و بازارهای بین‌المللی
۵	جلوگیری از اعطای وام به ایران با هدف توسعه هزینه‌های نظامی
۶	تشویق شرکت‌های خارجی در کاهش اعتبارات صادراتی
۷	جلوگیری از اعطای وام از سوی سایر دولت‌ها به ایران
۸	حمایت ایران از تروریسم و فشار به ایران
۹	تحریم‌های اقتصادی ایران

ردیف	مهم‌ترین استراتژی‌های ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور آمریکا
۱۰	فشار به روسیه در متوقف کردن پروژه رآ
۱۱	بر هم زدن توازن قوا در متوقف کردن پروژه رآکتورهای صلح‌آمیز هسته‌ای
۱۲	دسترسی ایران به سلاح‌های کشتار جمعی، اتمی و بیولوژیکی
۱۳	محدودیت تسلیحاتی ایران با عبارت (ایران نامطلوب)
۱۴	جلوگیری تهران برای به دست آوردن تسلیحات پیشرفته
۱۵	سیاست‌های مهار دوگانه ایران و عراق
۱۶	تهدید به منظور فروپاشی ایران در اثر فشارهای داخلی و تعارضات درونی
۱۷	تحریک کشورها به عدم سرمایه‌گذاری در دانش و بخش انرژی در ایران
۱۸	اتهام ایران به عدم رعایت و نقض حقوق بشر
۱۹	قرار دادن شروط ۱۲ گانه برای پیش شرط مذاکره
۲۰	اعمال فشارها برای صفر رساندن فروش نفت ایران

منبع: (غضنفری، ۱۳۹۸: ۱۳۸-۵۳۹)

جدول ۸. دیدگاه رؤسای جمهوری آمریکا از جیمی کارتر (۱۹۷۹) تا جو بایدن (۲۰۲۵)، مجموع فراوانی‌ها

استراتژی	تروریسم	حقوق بشر	هسته‌ای	نابودی اسرائیل	مهار
وزن	۱۸۴	۱۵۷	۱۵۷	۱۸۹	۲۷۸

۲) استراتژی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران در برابر آمریکا

الف) در این بخش، بخشی از دیدگاه‌ها و مواضع مهم امام خمینی (ره) و مواضع بنیادین ایشان در برابر آمریکا، از منابع معتبر، گردآوری و منطبق با استراتژی‌های ژئوپلیتیکی تعیین شد.

جدول ۹.

ردیف	استراتژی ژئوپلیتیکی	منبع: صحیفه نور امام خمینی (ره)
۱	فریاد مرگ بر آمریکا، آمریکا دشمن شماره یک ما و بشر	ج ۱۰ ص ۳۷۳
۲	آمریکا بزرگ‌ترین دشمن اسلام و مسلمانان جهان	ج ۱۵ ص ۳۱۵
۳	آمریکا، حیله‌گر و دشمن شماره یک	ج ۲۱ ص ۱۷۹
۴	خودداری نکردن آمریکا از هیچ جنایتی برای سیطره سیاسی، اقتصادی و فرهنگی	ج ۱۳ ص ۲۱۲
۵	آمریکا، دشمن ایران، آمریکا پیگیر منافع خود	ج ۱۷ ص ۳۱۲
۶	در نهاد و سرشت آمریکا، کینه با اسلام ناب محمدی نهفته است.	ج ۲۱ ص ۵۱
۷	توجه دادن به عدم تجدید نظر در دیپلماسی (برقراری رابطه با آمریکا)	ج ۲۱ ص۲۹۱
۸	توجه دادن به اینکه با تحلیل‌های نادرست (برقراری رابطه با آمریکا) خون عزیزانتان پایمال نشود.	ج ۲۱ ص ۲۹۱
۹	غفلت نکردن از آمریکا و شوروی (هر دو کمر به نابودی مستضعفین بسته‌اند)	ج ۲۱ ص ۲۱۲
۱۰	قطع منافع آمریکا از ایران، مبارزه سخت و بی‌امان	ج ۱۵ ص ۱۷۱
۱۱	قریب به یک میلیارد مسلمان مرگ بر آمریکا و مرگ بر اسرائیل سر دهند.	ج ۱۳ صص ۸۱-۸
۱۲	فواید شعار و تبلیغ علیه آمریکا (رفع وابستگی)	ج ۱۳ ص۹۰
۱۳	عدم غفلت از آمریکا (شرارت‌ها و دشمنی‌ها)	ج ۱۷ صص ۵۱-۵۰
۱۴	عصری که دشمنان اسلام و مسلمین با ملت‌های مستضعف می‌کنند که چنگیز نکرد.	ج ۱۷ صص ۵۱-۵۰
۱۵	اعلام برائت از آمریکا (مظاهر ملی، فرهنگی و دینی و سیاسی) را بازیچه هوس‌ها نموده‌اند.	ج ۲۰ ص ۳۱۶
۱۶	تجدید میثاق مبارزه و تمرین تشکل مجاهدان برای نبرد با کفر و شرک (آمریکا)	ج ۲۰ ص ۳۱۶
۱۷	ما تا نابودی دشمنان اسلام در مقابل آمریکای جهان‌خوار خواهیم ایستاد.	ج ۱۲ ص ۲۶۱

ردیف	استراتژی ژئوپلیتیکی	منبع: صحیفه نور امام خمینی (ره)
۱۸	ملت عزیز و خمینی تا نابودی منافع (آمریکا) او را راحت نخواهد گذاشت.	ج ۱۴ صص ۴۰۸-۴۰۷
۱۹	تا آخر عمر با آمریکا مبارزه می‌کنیم.	ج ۱۲ ص ۱۷۵
۲۰	دستش را از منطقه کوتاه می‌کنیم.	ج ۱۲ ص ۱۷۵
۲۱	به مبارزان راه آزادی کمک می‌کنیم.	ج ۱۲ ص ۱۷۵

(منبع: برگرفته از «صحیفه نور»، مجموعه آثار امام خمینی (ره)، جلدهای ۱۰، ۱۵، ۲۱، ۱۳، ۱۷، ۲۰، ۱۲، ۱۴.)

جدول ۱۰.

استراتژی	منطقه‌گرایی	حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش	اسرائیل ستیزی	آمریکا ستیزی	ام‌القری	صدور انقلاب	امت واحده	نه شرقی نه غربی
وزن	۱۳	۱۴	۲۱	۲۲	۱۱	۲۲	۱۴	۱۸

ب) در این بخش، دیدگاه‌ها و مواضع مهم آیت‌الله خامنه‌ای و مواضع بنیادین ایشان در برابر آمریکا، از منابع معتبر گردآوری و منطبق با استراتژی‌های ژئوپلیتیکی تعیین شد.

جدول ۱۱.

ردیف	استراتژی ژئوپلیتیکی	منبع:(تاریخ سخنرانی)
۱	ذات نظام سلطه دشمنی با جمهوری اسلامی است.	۱۳۹۵/۳/۲۴
۲	مسئله ما آمریکا مسئله استکبار آمریکایی است؛ متکبرند، زورگویند، زیاده‌طلبند.	۱۳۹۲/۸/۲۹
۳	استکبار ما را تحمل نمی‌کند، چون در اعتراض با استکبار پدید آمده است.	۱۳۹۲/۸/۲۹
۴	دشمنی آمریکا دشمنی عمیق، هسته‌ای و اتمی و این حرف‌ها نیست، بحث اصل جمهوری اسلامی است.	۱۳۹۷/۳/۲
۵	مسئله آمریکا اصل موجودیت اسلامی است و این با مذاکره حل نمی‌شود.	۱۳۹۵/۳/۲۵
۶	اینها با موجودیت جمهوری اسلامی مخالفند، با نفوذ اقتدار جمهوری اسلامی مخالفند.	۱۳۹۲/۸/۱۲
۷	عامل این خصومت تمام نشدنی، ماهیت و هویت جهوری اسلامی ایران است.	۱۳۹۴/۷/۲۹
۸	آمریکا می‌خواهد جمهوری اسلامی از ابزارهای دفاعی خود صرف‌نظر کند.	۱۳۹۵/۱/۱
۹	مسئله ما با آمریکا، مسئله هست و نیست و مسئله مرگ و زندگی است.	۱۳۸۷/۸/۸
۱۰	نفی و اثباتی که جمهوری اسلامی با خود دارد، علت دشمنی عمیق آمریکاست.	۱۳۸۷/۹/۲۴
۱۱	آمریکا بنا دارد سیطره‌ای که در دوران طاغوت داشت، آن را به دست آورد.	۱۳۹۷/۸/۱۲
۱۲	انقلاب به فرعونیت آمریکا پایان داد.	۱۳۹۴/۶/۱۸
۱۳	باید دقت کنیم، توجه کنیم، امنیت‌سازی کنیم، مصونیت‌سازی کنیم، حرف دشمن را باور نکنیم.	۱۴۰۳/۱۰/۱۹
۱۴	منبع و ثروت ایران، دست آمریکا بود، انقلاب آمد از دست آمریکا بیرون کشید.	۱۴۰۳/۱۰/۱۹
۱۵	شعار جمهوری اسلانی شعار عزت ملی، استقلال ملی و پیشرفت ملی است.	۱۴۰۳/۱۰/۱۳
۱۶	آمریکا در خط مقدم دشمنی با ملت ایران است.	۱۴۰۱/۷/۱۱
۱۷	ایستادگی جمهوری اسلامی موجب عصبانیت آمریکا شده است.	۱۴۰۱/۶/۱۲
۱۸	طبیعت استکبار با دین مخالف است.	۱۴۰۰/۱۰/۱۹
۱۹	ما شروع نکردیم، آنها شروع کردند، آنها از همان اول شروع کردند با بدگویی، با تحریم، با طلبکاری.	۱۳۹۵/۳/۲۵
۲۰	رؤسای جمهور جمهوری‌خواهشان، چه رؤسای جمهور دموکراتشان با جمهوری اسلامی بدرفتاری کردند.	۱۳۹۵/۱/۱
۲۱	آمریکا از ابتدای انقلاب به دنبال براندازی جمهوری اسلامی بود.	۱۳۹۷/۳/۲
۲۲	آمریکایی‌ها هفت تریلیون دلار برای تصرف ایران خرج کردند.	۱۴۰۳/۳/۳۰

منبع: یافته‌های پژوهش (برگرفته از پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار رهبر انقلاب اسلامی، ۱۳۸۷–۱۴۰۳)

جدول ۱۲.

استراتژی	منطقه‌گرایی	حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش	اسرائیل ستیزی	آمریکا ستیزی	ام‌القری	صدور انقلاب	امت واحده	نه شرقی نه غربی
وزن	۱۹	۲۳	۴۴	۴۴	۱۸	۲۹	۱۸	۲۳

ج) در این بخش نیز اهم روزها به صورت تصادفی بر اساس تحلیل محتوا صورت گرفته از رسانه‌های بین‌المللی ایران به صورت تصادفی منتخب و در جدول زیر منظور شد.

جدول ۱۳.

ردیف	استراتژی ژئوپلیتیکی
۱	فعالیت صلح‌آمیز هسته‌ای ایران در عرصه بین‌الملل
۲	پوشش رسانه‌ای حوادث غزه در شبکه‌های الاقصی، المنار، القدس، پرس تروک و العالم در حالی که رسانه‌های غربی رویکرد سانسور را در پیش گرفته بودند.
۳	تجاوز ملوانان انگلیس به مرز آبی جمهوری اسلامی ایران و مقامات لندن با فرافکنی و تفسیرهای نامرتبط این اقدامات را غیرقانونی توجیه کردند.
۴	شکست داعش در عراق و سوریه که در آن شبکه تلویزیون پر تی وی و العالم و کوثر به تحرکات داعش و مقابله با آن پرداختند اما بی‌بی‌سی و شبکه‌های عربی به این خبر اهمیت ندادند.
۵	اطلاع‌رسانی تاثیرگذار شبکه‌های برون مرزی از جمله العالم، الکوثر و رادیو عربی درباره تحولات یمن، عربستان سعودی، بحرین و سوریه، محدودیت‌هایی درپخش ماهواره یا فضای مجازی در حمایت از یمن داشتند.

جدول ۱۴.

استراتژی	منطقه گرایی	حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش	اسرائیل ستیزی	آمریکا ستیزی	ام‌القری	صدور انقلاب	امت واحده	نه شرقی نه غربی
وزن	۱۹	۴۷	۳۲	۲۸	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳

جدول ۱۵. اولویت‌بندی استراتژی‌های ژئوپلیتیکی با مدل آنتروپی شانون

استراتژی ژئوپلیتیکی رسانه‌ها، کارشناسان و اندیشکده‌ها (ماتریس تصمیم) (r_{ij}) ماتریس فراوانی

دیدگاه‌ها / استراتژی‌ها	تروریسم	حقوق بشر	هسته‌ای	نابودی اسرائیل	مهار
رسانه بی‌بی‌سی	۱۲	۱۹	۱۱	۱۱	۱۳
رسانه رادیو فردا	۱۶	۲۵	۱۷	۱۷	۲۶
رسانه‌های نوین	۱۵	۲۰	۱۵	۱۵	۲۰
کارشناسان	۶۴	۹۲	۸۵	۶۶	۶۸
اندیشکده‌ها	۱۲	۱۲	۱۳	۱۳	۱۴
جمع فراوانی‌ها	۱۱۹	۱۶۸	۱۴۱	۱۳۲	۱۴۱

جدول ۱۶. استراتژی ژئوپلیتیکی رسانه‌ها، کارشناسان و اندیشکده‌ها (ماتریس نرمال)(p_{ij}) ماتریس فراوانی

دیدگاه‌ها / استراتژی‌ها		تروریسم	حقوق بشر	هسته‌ای	نابودی اسرائیل	مهار
رسانه بی‌بی‌سی	$P_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sum r_{ij}}$	۰/۱۰۰۸	۰/۱۱۳۱	۰/۰۷۸	۰/۰۸۳۳	۰/۰۹۲۲
رسانه رادیو فردا		۰/۱۳۴۵	۰/۱۴۸۸	۰/۱۲۰۶	۰/۱۲۸۸	۰/۱۸۴۴

مهار	نابودی اسرائیل	هسته‌ای	حقوق بشر	تروریسم	دیدگاه‌ها / استراتژی‌ها	
۰/۱۴۱۸	۰/۱۱۳۶	۰/۱۰۶۴	۰/۱۱۹	۰/۱۲۶۱		رسانه‌های نوین
۰/۴۸۲۳	۰/۵	۰/۶۰۲۸	۰/۵۴۷۶	۰/۵۳۷۸		کارشناسان
۰/۰۹۹۳	۰/۰۹۸۵	۰/۰۹۲۲	۰/۰۷۱۴	۰/۱۰۰۸		اندیشکده‌ها

جدول ۱۷. استراتژی ژئوپلیتیکی رسانه‌ها، کارشناسان و اندیشکده‌ها (E_{ij}) آنتروپی

۰/۸۹۴۲	۰/۸۰۳۳	۰/۷۵۶۴	۰/۸۰۸۷	۰/۷۶۱	$E_j = \frac{-1}{\ln m}\sum(P_{ij} * \ln P_{ij})$ میزان پراکندگی برای هر ستون

جدول ۱۸. استراتژی ژئوپلیتیکی رسانه‌ها، کارشناسان و اندیشکده‌ها (d_{ij}) درجه انحراف

۰/۱۰۵۸	۰/۱۹۶۷	۰/۲۴۳۶	۰/۱۹۱۳	۰/۲۳۹	$d_j = 1 - E_j$

جدول ۱۹. استراتژی ژئوپلیتیکی رسانه‌ها، کارشناسان و اندیشکده‌ها(w_{ij}) اوزان

۰/۱۰۸۴	۰/۲۰۱۶	۰/۲۴۹۵	۰/۱۹۵۹	۰/۲۴۴۸	$W_j = \frac{d_j}{\sum d_j}$

استراتژی ژئوپلیتیکی رسانه‌ها، کارشناسان و اندیشکده‌ها

بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش، اولویت‌های استراتژی ژئوپلیتیکی رسانه‌ها، کارشناسان و اندیشکده‌ها به ترتیب زیر است:

اولویت اول هسته‌ای؛ اولویت دوم تروریسم؛ اولویت سوم نابودی اسرائیل؛ اولویت چهارم حقوق بشر و سرانجام مهار.

جدول ۲۰. ژئوپلیتیکی رئوسای جمهورایالات متحده آمریکا(ماتریس تصمیم)(r_{ij}) ماتریس فراوانی

مهار	نابودی اسرائیل	هسته‌ای	حقوق بشر	تروریسم	دیدگاه‌ها / استراتژی‌ها
۲۵	۱۷	۷	۷	۸	کارتر
۱۲	۷	۴	۶	۷	ریگان
۱۳	۱۱	۱۰	۱۰	۱۱	بوش پدر
۱۰۲	۵۸	۴۵	۴۵	۶۴	کلینتون
۱۶	۸	۹	۸	۱۰	بوش پسر
۱۷	۱۳	۱۳	۱۵	۱۴	اوباما
۵۲	۳۹	۳۷	۳۶	۳۶	ترامپ
۴۱	۳۶	۳۲	۳۰	۳۴	بایدن
۲۷۸	۱۸۹	۱۵۷	۱۵۷	۱۸۴	جمع فراوانی‌ها

جدول ۲۱. استراتژی ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا (ماتریس نرمال)(p_{ij}) ماتریس فراوانی

مهار	نابودی اسرائیل	هسته‌ای	حقوق بشر	تروریسم	دیدگاه‌ها / استراتژی‌ها	
۰/۰۸۱	۰/۰۸۱	۰/۰۴۴۶	۰/۰۴۴۶	۰/۰۴۳۵		کارتر
۰/۰۴۳۲	۰/۰۳۷	۰/۰۲۵۵	۰/۰۳۸۲	۰/۰۳۸	$P_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sum r_{ij}}$	ریگان

دیدگاه‌ها / استراتژی‌ها		تروریسم	حقوق بشر	هسته‌ای	نابودی اسرائیل	مهار
بوش پدر		۰/۰۵۹۸	۰/۰۶۳۷	۰/۰۶۳۷	۰/۰۵۸۲	۰/۰۴۶۸
کلینتون		۰/۳۴۷۸	۰/۲۸۶۶	۰/۲۸۶۶	۰/۳۰۶۹	۰/۳۶۶۹
بوش پسر		۰/۰۵۴۳	۰/۰۵۱	۰/۰۵۷۳	۰/۰۴۲۳	۰/۰۵۷۶
اوباما		۰/۰۷۶۱	۰/۰۹۵۵	۰/۰۸۲۸	۰/۰۶۸۸	۰/۰۶۱۶
ترامپ		۰/۱۹۵۷	۰/۲۲۹۳	۰/۲۳۵۷	۰/۲۰۶۳	۰/۱۸۷۱
بایدن		۰/۱۸۴۸	۰/۱۹۱۱	۰/۲۰۳۸	۰/۱۹۰۵	۰/۱۴۷۵

جدول ۲۲. استراتژی ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا (E_{ij}) آنتروپی

$E_j = \frac{-1}{\ln m}\sum(P_{ij} * \ln P_{ij})$ میزان پراکندگی برای هر ستون	۰/۸۵۶۹	۰/۸۷۸۲	۰/۸۶۶	۰/۸۷۲	۰/۸۵۷۲

جدول ۲۳. استراتژی ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا (d_{ij}) درجه انحراف

$d_j = 1 - E_j$	۰/۱۴۳۱	۰/۱۲۱۸	۰/۱۳۴	۰/۱۲۸	۰/۱۴۲۸

جدول ۲۴. استراتژی ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا (w_{ij}) اوزان

$W_j = \frac{d_j}{\sum d_j}$	۰/۲۱۱۷	۰/۱۸۰۲	۰/۱۹۸۲	۰/۱۸۹۳	۰/۲۱۱۲

استراتژی ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا

براساس نتایج به دست آمده از این پژوهش، اولویت‌های استراتژی ژئوپلیتیکی رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا به ترتیب زیر است: اولویت اول تروریسم؛ اولویت دوم مهار؛ اولویت سوم هسته‌ای؛ اولویت چهارم نابودی اسرائیل و سرانجام حقوق بشر.

جدول ۲۵. استراتژی رهبران و رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران (ماتریس تصمیم)(r_{ij})

ماتریس فراوانی

استراتژی‌ها / دیدگاه‌ها	منطقه‌گرایی	حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش	اسرائیل ستیزی	آمریکا ستیزی	ام‌القری	صدور انقلاب	تشکیل امت واحده	نه شرقی و نه غربی
آیت‌الله خمینی (ره)	۱۳	۱۴	۲۱	۲۲	۱۱	۲۲	۱۴	۱۸
آیت‌الله خامنه‌ای	۱۹	۲۳	۴۴	۴۴	۱۸	۲۹	۱۹	۲۳
رسانه‌های بین‌المللی ایران	۱۹	۴۷	۳۲	۲۸	۱۳	۱۳	۱۳	۱۳
جمع فراوانی‌ها	۵۱	۸۴	۹۷	۹۴	۴۲	۶۴	۴۶	۵۴

جدول ۲۶. رهبران و رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران (ماتریس تصمیم)(P_{ij}) ماتریس فراوانی

دیدگاه‌ها / استراتژی‌ها		منطقه گرایی	حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش	اسرائیل ستیزی	آمریکا ستیزی	ام‌القری	صدور انقلاب	تشکیل امت واحده	نه شرقی و نه غربی
آیت‌الله خمینی (ره)	$P_{ij} = \frac{r_{ij}}{\sum r_{ij}}$	۰/۲۵۴۹	۰/۱۶۶۷	۰/۲۱۶۵	۰/۲۳۴	۰/۲۶۱۹	۰/۳۴۳۸	۰/۳۰۴۳	۰/۳۳۴
آیت‌الله خامنه‌ای		۰/۳۷۲۵	۰/۲۷۳۸	۰/۴۵۳۶	۰/۴۶۸۱	۰/۴۲۸۶	۰/۴۵۳۱	۰/۴۱۳	۰/۴۲۶
رسانه‌های بین‌المللی ایران		۰/۳۷۲۵	۰/۵۶	۰/۳۲۹۹	۰/۲۹۷۹	۰/۳۰۹۵	۰/۲۰۳۱	۰/۲۸۲۶	۰/۲۴۰۷

جدول ۲۷. استراتژی ژئوپلیتیکی رهبران و رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران (E_{ij}) آنتروپی

$E_j = \frac{-1}{\ln m}\sum(P_{ij} * \ln P_{ij})$ میزان پراکندگی برای هر ستون	۰/۹۸۶۷	۰/۸۹۰۳	۰/۹۶۱	۰/۹۶۱۴	۰/۹۸۰۳	۰/۹۵۵۳	۰/۹۸۶۹	۰/۹۷۶۳

جدول ۲۸. استراتژی ژئوپلیتیکی رهبران و رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران (d_{ij}) درجه انحراف

$d_j = 1 - E_j$	۰/۰۱۳۳	۰/۱۰۹۷	۰/۰۳۹	۰/۰۳۸۶	۰/۰۱۹۷	۰/۰۴۴۷	۰/۰۱۳۱	۰/۰۲۳۷

جدول ۲۹. استراتژی ژئوپلیتیکی رهبران و رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران (w_{ij}) اوزان

$W_j = \frac{d_j}{\sum d_j}$	۰/۰۴۴۱	۰/۳۶۳۵	۰/۱۲۹۲	۰/۱۲۷۹	۰/۰۶۵۳	۰/۱۴۸۱	۰/۰۴۳۴	۰/۰۷۸۵

استراتژی ژئوپلیتیکی رهبران و رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران

بر اساس نتایج به دست آمده از این پژوهش اولویتهای استراتژی ژئوپلیتیکی رهبران و رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران به ترتیب زیر است: اولویت حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش؛ اولویت صدور انقلاب؛ اولویت سوم اسرائیل‌ستیزی؛ اولویت چهارم آمریکاستیزی؛ اولویت پنجم نه شرقی نه غربی؛ اولویت ششم ام‌القری؛ اولویت هفتم منطقه‌گرایی و سرانجام تشکیل امت واحده.

نتیجه‌گیری

در این تحقیق به بررسی نقش رسانه‌های بین‌المللی در رویارویی ژئوپلیتیکی جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده پرداخته شد. بعد از جنگ جهانی دوم و خصوصاً جنگ سرد و تحولات ژئواستراتژیکی در نظام بین‌المللی که نظام دوقطبی فروپاشید و به موازات آن نظام نوین بین‌الملل با هندسه جدیدی شکل گرفت، تصمیم‌گیری بازیگران اصلی وعده نظام بین‌الملل در عرصه‌های ژئوپلیتیکی دستخوش تغییرات شد. از آنجائی که به صورت سنتی روند سیاست‌گذاری خارجی کشورها تابعی از نظام تصمیم‌گیری داخلی آنهاست. این حوزه در آمریکا کمترین تحول را داشته و رؤسای جمهور آمریکا فارغ از رویکردهای حزبی خود به سند استراتژیک امنیت ملی خود توجه بیشتری را معطوف می‌کنند. این فرهنگ در آمریکا که آن را فرهنگ استراتژیک می‌نامیم، موجب شد که تصمیم‌گیری آمریکا نسبت به مداخله در حوزه‌های بین‌المللی همچنان تداوم یابد و هدف تداوم رهبری آمریکا در جهان ژئوپلیتیک، دنبال شود.

در این هدف تداوم، وجود مانعی اصلی به نام جمهوری اسلامی ایران با اتخاذ و استراتژی‌های ژئوپلیتیکی خود، تحولات ژئوپلیتیکی جدیدی را برای آمریکا رقم زده است. به گونه‌ای که ایالات متحده آمریکا در این استراتژی ژئوپلیتیکی:

الف) با در نظر گرفتن فرهنگ استراتژیک خود و دیگر مولفه‌های مؤثر بر جریان سیاست‌گذاری امنیتی آمریکا جایگاه رویارویی خود را در مواضع استراتژیک رؤسای جمهور در ۵ شاخص اصلی اتهام ایران به (تروریسم، نقض حقوق بشر، نابودی اسرائیل، دست‌یابی بمب هسته‌ای و مهار ژئوپلیتیکی) ترسیم و پیگیری کرده و معتقد است که یکی از ضرورت‌های مطلق از طریق دست‌یابی به قدرت نرم و تکنیک‌های رسانه‌ای قابل تحصیل است.

و بر اساس محاسبات ریاضی و مدل‌سازی صورت گرفته، اولویت‌های زیر در تحقیق معین شد:

۱ – کارشناسان رسانه ها و اندیشکده‌ها: اولویت اول هسته‌ای؛ اولویت دوم تروریسم؛ اولویت سوم نابودی اسرائیل؛ اولویت چهارم حقوق بشر و سرانجام مهار.

۲– رؤسای جمهور ایالات متحده آمریکا: اولویت اول تروریسم؛ اولویت دوم مهار؛ اولویت سوم هسته‌ای؛ اولویت چهارم نابودی اسرائیل و سرانجام حقوق بشر.

ب) جمهوری اسلامی ایران با بررسی سیاست‌گذاری امنیتی آمریکا در نظام بین‌الملل و آگاهی از استمرار اصول و مبانی حاکم بر تفکرات و ادراک آمریکایی، استراتژی‌های ژئوپلیتیکی خود را در مقابله با استراتژی آمریکایی که با محاسبات ریاضی و مدل‌سازی صورت گرفته محاسبه شد. با عناوین و اولویت‌های زیر تعیین کرده است:

اولویت حمایت از جنبش‌های آزادی‌بخش؛ اولویت صدور انقلاب؛ اولویت سوم اسرائیل‌ستیزی؛ اولویت چهارم آمریکاستیزی؛ اولویت پنجم نه شرقی نه غربی؛ اولویت ششم ام‌القری؛ اولویت هفتم منطقه‌گرایی و سرانجام تشکیل امت واحده.

پیشنهادها

۱) پیشنهاد می‌شود به منظور تنویر افکار عمومی جهان، گزارشی از تاریخ و استراتژی آمریکا در مناطق مختلف به ویژه غرب آسیا و خصوصاً آمریکا با رویکرد منافع انحصارطلبانه آمریکا تهیه و در رسانه‌های مختلف برون مرزی ترجمه و پخش شود. تولید این مستند نه تنها به رسانه‌های انگلیسی زبان بلکه کشورهای آسیای غربی و رسانه‌های عربی مانند العالم نیز در استفاده از این مستند می‌توانند عملکرد مؤثری داشته باشند.

۲) به طور قطع مصاحبه‌های عمقی با کارشناسان و اساتید دانشگاهی در خصوص استراتژی‌های اساسی ایالات متحده آمریکا شامل بحران‌آفرینی می‌تواند مؤثر و تأثیرگذار باشد.

۳) در حوزه استراتژی رقابتی رسانه‌ای با توجه به اینکه مخاطبان شبکه‌های برون مرزی در غرب آسیا نیازمند درک تداوم و تکامل استراتژی‌های آمریکا در منطقه و جهان هستند، برنامه‌سازی، تاریخ‌نگاری به صورت مصداقی از سیاست‌های آمریکا ضروری به نظر می‌رسد.

۴) پویش مقاله‌های علمی و گردهمایی کارشناسی و میزگردی، با رویکرد سیاست‌گذاری و استراتژی‌های آمریکا در راستای حمله پیش‌دستانه، جنگ‌های نیابتی، ائتلاف با ناتو، بازیگران منطقه‌ای و موازنه‌گرایی می‌تواند راه روشنگری برای این گزاره مهم و استراتژیک باشد.

قدردانی

از همکاری‌ها و و راهنمایی‌های بی‌شائبه استاد گرامی ام ، پدر ژئوپلیتیک ایران، دکتر عزت الله عزتی که در ارائه مسیر علم پژوهی و تقویت هویت ملی دانشجویان، تلاش خالصانه خود را تقدیم می‌نمایند، نهایت سپاس و امتنان را دارم.

مشارکت نویسندگان

همه نویسندگان به طور مساوی در مفهوم‌سازی مقاله و نگارش پیش‌نویس‌های اولیه و بعدی آن مشارکت داشتند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

منابع

آجیلی، هادی (۱۳۸۹)، نقش رسانه‌ها در بازتولید هژمونی ایالات متحده آمریکا، *پژوهش حقوق و سیاست*، ۴(۳۰)، ۱۱۷–۱۳۸.

افشردی، محمدحسین (۱۳۸۰)، *تحلیل ژئوپلیتیکی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در منطقه قفقاز و ارائه الگوی مناسب* (رساله دکتری)، دانشگاه تربیت مدرس.

افضلی، رسول، زکی، یاشار و دشتی، محمدحسین (۱۳۹۷)، مؤلفه‌های قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران و ظرفیت‌های آن در عرصه بین‌الملل از دید کارشناسان، *فصلنامه پژوهش‌های سیاسی جهان اسلام*، ۸(۲)، ۱۲۱–۱۴۲.

اکرمی‌نیا، محمد و فهیم‌دانش، شهاب (۱۳۹۷)، نقش دیپلماسی رسانه‌ای برون‌مرزی در تحکیم جایگاه منطقه‌ای ایران، *پژوهشنامه رسانه بین‌الملل*، ۳(۳)، ۱–۲۲.

ایزدی، فواد و سقای‌بی‌ریا، حکیمه (۱۳۸۷)، تحلیل گفتمان سرمقاله‌های روزنامه‌های برجسته آمریکایی درباره برنامه هسته‌ای ایران، *فصلنامه رسانه*، ۱۹(۱)، ۱۰۱–۱۲۶.

بیگدلو، مهدی (۱۳۹۱)، نقش قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در مقابله با جنگ نرم با تأکید بر دانشکده‌های علوم سیاسی، *فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی*، ۳۱، ۷۰۳–۷۲۳.

پوراحمدی، حسین (۱۳۸۹)، *قدرت نرم و سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران*، قم: مؤسسه بوستان کتاب.

جنیدی، رضا (۱۳۸۸)، ژئوپلیتیک بر بال رسانه: نقش عملیات روانی در بازنمایی‌های ژئوپلیتیکی، *مجموعه مقالات جنگ نرم*، تهران: معاونت فرهنگی و تبلیغات ستاد کل نیروهای مسلح، ۱(۱)، ۱۲۰–۱۴۳.

جزایری، سید مسعود (۱۳۸۲)، *دشمن خود را بشناس* (چاپ اول)، تهران: انتشارات معاونت روابط عمومی و تبلیغات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی.

حافظنیا، محمدرضا، احمدی‌پور، زهرا و بویه، چمران (۱۳۹۱)، انقلاب اسلامی و پیدایش ژئوپلیتیک جدید ایران، *پژوهشنامه انقلاب اسلامی*، ۲(۵)، ۱–۲۳.

حافظنیا، محمدرضا و رومینا، ابراهیم (۱۳۸۴)، تحول روابط ایران و عربستان و تأثیر آن بر ژئوپلیتیک خلیج فارس، *فصلنامه تحقیقات جغرافیایی*، ۲۰(۲)، ۶–۸۲.

حسینی، سید عبدالرضا، مرادی، حجت‌الله و حسینی، سید محمدحامد (۱۳۹۳)، نقش رسانه‌های جهانی در سیاست خارجی آمریکا پس از واقعه ۱۱ سپتامبر، *مجله سیاست دفاعی*، ۲۲(۸۷)، ۱۷۱–۲۰۶.

خانی، محمدحسن (۱۳۸۴)، دیپلماسی فرهنگی و جایگاه آن در سیاست خارجی کشورها، *دانش سیاسی*، ۲(۲)، ۱۳۵–۱۴۸.

خامنه‌ای، سید علی (بی‌تا)، «بیانات»، پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای، قابل دسترسی در: https://khamenei.ir

خمینی، سید روح‌الله (۱۳۶۸)، *صحیفه نور: مجموعه رهنمودهای حضرت امام خمینی (جلدهای ۱–۲۲)*، تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، سازمان چاپ و انتشارات.

خمینی، سید روح‌الله (۱۳۷۹)، *صحیفه نور: رهنمودهای امام خمینی*، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).

دهقانی فیروزآبادی، سید جلال (۱۳۹۰)، فن‌آوری قدرت در جنگ نرم، *فصلنامه مطالعات راهبردی*، ۱۴(۵۱)، ۵–۳۰.

رومی، فرشاد و کاظمی، احسان (۱۳۹۷)، رویارویی ایران و آمریکا: راهبردها و تاکتیک‌ها، *فصلنامه آفاق امنیت*، ۱۱(۴۰)، ۳۹–۶۹.

ساداتی‌نژاد، سید مهدی و ترکارانی، افشین (۱۳۹۳)، بررسی مناقشه انقلاب اسلامی ایران و آمریکا در مباحث حقوق بشر بر اساس رهیافت رئالیسم و سازه‌انگاری، *فصلنامه پژوهش‌های انقلاب اسلامی*، ۳(۴)، ۵۱–۶۹.

سقای‌بی‌ریا، حکیمه (۱۳۹۶)، ساختارها و راهبردهای رسانه‌های برون‌مرزی آمریکا، *پژوهشنامه رسانه بین‌الملل*، ۲(۲)، ۱۱۱–۱۳۸.

عزیزی بسطامی، مجتبی (۱۳۹۱)، *دیپلماسی عمومی آمریکا در خاورمیانه*، تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).

عطایی، فرهاد، قادری کنگاوری، روح‌الله و ابراهیمی، نبی‌الله (۱۳۹۰)، دیپلماسی عمومی و قدرت نرم ایران و آمریکا در عراق جدید، *فصلنامه سیاست (مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی)*، ۴۱(۳)، ۱۸۹–۲۰۳.

غضنفری، کامران (۱۳۹۸)، *ایالات متحده و سرنگونی جمهوری اسلامی ایران: توهم یا واقعیت؟*، تهران: انتشارات مقداد.

فتحی، محمد و کوهی اصفهانی، کاظم (۱۳۹۷)، *قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به همراه نظرات تفسیری شورای نگهبان* (چاپ اول)، تهران: انتشارات پژوهشکده شورای نگهبان.

فلینت، کالین (۱۳۹۰)، *مقدمه‌ای بر ژئوپلیتیک* (ترجمه: محمدهادی پوینده و محمدباقر قالیباف)، تهران: قومس.

قربانی‌نژاد، ریباز (۱۳۹۷)، تبیین الگوی عوامل ژئوپلیتیکی تنش در روابط کشورها، *پژوهش‌های جغرافیای سیاسی*، ۳(۳)، ۱۳۳–۱۵۶.

کریمی، یوسف (۱۳۷۱)، محورهای عملیات روانی غرب علیه ایران، *پژوهشکده سیاست دفاعی*، ۳(۲)، ۱۸۳–۲۱۶.

ماه‌پیشانیان، مهسا (۱۳۹۴، ۹ شهریور)، چالش‌های قدرت نرم آمریکا، قابل دسترسی در: https://basirat.ir/fa/news/278651

مجتهدزاده، پیروز (۱۳۸۱)، *جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی*، تهران: انتشارات سمت.

موسوی‌فر، رضیه (۱۳۹۵)، روابط ایران و آمریکا و مسئله اسرائیل، *فصلنامه سیاست (مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی)*، ۴۶(۲)، ۴۹۷–۵۱۴.

میرحیدر، دره و حمیدی‌نیا، حسین (۱۳۸۵)، مقایسه جغرافیای سیاسی و روابط بین‌الملل از نظر روش‌شناسی و مفاهیم، *فصلنامه ژئوپلیتیک*، ۲(۳)، ۱–۴۱.

هرسیج، حسین، تویسرکانی، مجتبی و جعفری، لیلا (۱۳۸۸)، ژئوپلیتیک قدرت نرم ایران، *پژوهشنامه علوم سیاسی*، ۴(۲)، ۲۲۵–۲۶۹.

Agnew, John (2003), Geopolitics: Re-visioning world politics, Routledge.

Afshordi, Mohammad Hossein (2001), Geopolitical analysis of the foreign policy of the Islamic Republic of Iran in the Caucasus region and presentation of an appropriate model (Doctoral dissertation), Tarbiat Modares University. [in Persian]

Afzali, Rasul, Zaki, Yashar, and Dashti, Mohammad Hossein (2018), Components of the soft power of the Islamic Republic of Iran and its capacities in the international arena from the perspective of experts, Journal of Political Research of the Islamic World, 8(2), 121–142. [in Persian]

Ajili, Hadi (2010), The role of media in reproducing the hegemony of the United States, Research on Law and Politics, 4(30), 117–138. [in Persian]

AkramiNia, Mohammad, and Fahim-Danesh, Shahab (2018), The role of transnational media diplomacy in consolidating Iran's regional position, International Media Research Journal, 3(3), 1–22. [in Persian]

Armitage, Richard, and Nye, Joseph (2007), Smart power and the U.S. strategy for security in a post-9/11 world, Belfer Center for Science and International Affairs.

Ataei, Farhad, Qaderi Kangavari, Rouhollah, and Ebrahimi, Nabiollah (2011), Public diplomacy and soft power: Iran and the US in the new Iraq, Siasat: Journal of the Faculty of Law and Political Science, 41(3), 189–203. [in Persian]

Azizi Bastami, Mojtaba (2012), U.S. Public Diplomacy in the Middle East, Imam Sadegh University Press. [in Persian]

Bigdeloo, Mehdi (2012), The role of the soft power of the Islamic Republic of Iran in countering soft war with an emphasis on the Faculty of Political Science, Quarterly Journal of Islamic Revolution Studies, 31, 703–723. [in Persian]

Brzezinski, Zbigniew (1997), The grand chessboard: American primacy and its geostrategic imperatives, Basic Books.

Chomsky, Noam (2002), Media control: The spectacular achievements of propaganda (2nd ed.), Seven Stories Press.

CSIS Commission on Smart Power (2007), *A smarter, more secure America*, Center for Strategic and International Studies, Available at: https://www.csis.org/analysis/smarter-more-secure-america, (Accessed: October 7, 2026).

Dehghani Firouzabadi, Seyed Jalal (2011), Technology of power in soft war, Strategic Studies Quarterly, 14(51), 5–30. [in Persian]

Fathi, Mohammad, and Koohi Esfahani, Kazem (2018), The Constitution of the Islamic Republic of Iran with the Interpretive Opinions of the Guardian Council (1st ed.), Tehran: Guardian Council Research Institute Publications. [in Persian]

Flint, Colin (2011), An Introduction to Geopolitics (Translated by: Mohammad Hadi Pouyandeh and Mohammad Baqer Ghalibaf), Qoms. [in Persian]

Freedman, Lawrence (2013), Strategy: A history, Oxford University Press.

Ghazanfari, Kamran (2019), The United States and the overthrow of the Islamic Republic of Iran: Illusion or reality?, Meghdad Publications. [in Persian]

Hafeznia, Mohammad Reza, AhmadiPour, Zahra, and Boyeh, Chamran (2012), The Islamic Revolution and the emergence of Iran's new geopolitics, Islamic Revolution Research Journal, 2(5), 1–23. [in Persian]

Hafeznia, Mohammad Reza, and Romina, Ebrahim (2005), The transformation of Iran–Saudi Arabia relations and its impact on the geopolitics of the Persian Gulf, Quarterly Journal of Geographical Research, 20(2), 6–82. [in Persian]

Hersij, Hossein, Toyserkani, Mojtaba, and Jafari, Leila (2009), The geopolitics of Iran's soft power, Political Science Research Journal, 4(2), 225–269. [in Persian]

Hosseini, Seyed Abdul Reza, Moradi, Hojjatollah, and Hosseini, Seyed Mohammad Hamed (2014), The role of global media in U.S. foreign policy after the September 11 attacks, Defense Policy Journal, 22(87), 171–206. [in Persian]

Izadi, Fouad, and Saghaye Biria, Hakimeh (2008), Discourse analysis of editorials of prominent American newspapers regarding Iran's nuclear program, Media Quarterly, 19(1), 101–126. [in Persian]

Jazaeri, Seyed Masoud (2003), Know your enemy (1st ed.), Islamic Revolutionary Guard Corps Publications. [in Persian]

Jonaidi, Reza (2009), Geopolitics on the wings of media: The role of psychological operations in geopolitical representations, In Proceedings of Soft War, Cultural and Propaganda Department of the General Staff of the Armed Forces, 1(1), 120–143. [in Persian]

Karimi, Yousef (1993), Axes of Western psychological operations against Iran, Defense Policy Research Journal, 3(2), 183–216. [in Persian]

Khamenei, Seyed Ali (n.d.), Statements, Supreme Leader's Information Base, https://khamenei.ir. [in Persian]

Khani, Mohammad Hasan (2005), Cultural diplomacy and its position in the foreign policy of states, Political Knowledge Journal, 2(2), 135–148. [in Persian]

Khomeini, Ruhollah (1989), Sahifeh-ye Noor: Collection of Imam Khomeini's directives (Vols. 1–22), Ministry of Culture and Islamic Guidance. [in Persian]

Khomeini, Ruhollah (2000), Sahifeh-ye Noor: The sayings of Imam Khomeini, Institute for Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works. [in Persian]

MahPishanian, Mahsa (2015, August 31), Challenges of American soft power, Basirat News Agency, https://basirat.ir/fa/news/278651. [in Persian]

Maloney, Suzanne (2017), The roots and evolution of Iran's regional strategy, Atlantic Council, Available at: https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/the-roots-drivers-and-evolution-of-iran-s-regional-strategy/, (Accessed: October 7, 2026).

Melissen, Jan (2005), The new public diplomacy: Soft power in international relations, Palgrave Macmillan.

Mirheydar, Dorreh, and Hamidinia, Hossein (2006), A comparison of political geography and international relations in terms of methodology and concepts, Quarterly Journal of Geopolitics, 2(3), 1–41. [in Persian]

Mojtahedzadeh, Pirouz (2002), Political geography and geopolitics, Samt Publications. [in Persian]

Mousavifar, Razieh (2016), Iran-U.S. relations and the issue of Israel, Politics Journal, 46(2), 497–514. [in Persian]

Office of the Director of National Intelligence (2019), Statement for the record: Worldwide threat assessment (pp. 1–42), U.S. Intelligence Community.

Pourahmadi, Hossein (2010), Soft power and the foreign policy of the Islamic Republic of Iran, Boostane Ketab Publications. [in Persian]

QorbaniNejad, Rebaz (2018), Explaining the pattern of geopolitical factors of tension in interstate relations, Political Geography Research, 3(3), 133–156. [in Persian]

Robinson, Linda, Helmus, Todd C., Cohen, Rafael S., Nader, Alireza, Radin, Andrew, Magnuson, Madeline, and Migacheva, Katya (2018), Modern political warfare: Current practices and possible responses, RAND Corporation.

Romi, Farshad, and Kazemi, Ehsan (2018), Iran-U.S. confrontation: Strategies and tactics, Afagh-e Amniat Quarterly, 11(40), 39–69. [in Persian]

Sadatinejad, Seyed Mehdi, and Tarkarani, Afshin (2015), Analyzing the conflict between the Islamic Republic of Iran and the United States on human rights issues based on realism and constructivism approaches, Quarterly Journal of Islamic Revolution Research, 3(4), 51–69. [in Persian]

Saghaye Biria, Hakimeh (2017), Structures and strategies of U.S. transnational media, International Media Research Journal, 2(2), 111–138. [in Persian]

Weiss, Michael, and Hannah, Stuart (2011, May 4), The Syrian opposition: Political analysis with original reporting, Foreign Policy, Available at: https://foreignpolicy.com, (Accessed: October 7, 2026).(